

O Julijskoj Krajini mora se voditi više računa nego do sada. U prvom redu zbog Julijske Krajine same, ali i zbog Jugoslavije. Računati treba, da je to problem, koji postoji i preko kojega se ne može.

Dr. I. M. Čok.

ISTRA

Što duže jedan narod svojoj manjini, koja živi izvan granica nacionalne države, dokazali su najbolje Nijemci u Saaru. Sav njemački narod je sudjelovao kod plebiscita; zato je i uspjeh bio tako častan i potpun!

Dr. I. M. Čok.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

JULIJSKA KRAJINA I JUGOSLAVENSKA JAVNOST

U novoj beogradskoj tjednoj reviji za kulturnu, socijalnu, privrednu i političku pitanja (br. 8, 2. februara 1935) napisao je predsjednik našega Saveza emigranata ovaj članak štampan na uvodnom mjestu.

Jugoslavenska javnost ne vodi dovoljno računa o Julijskoj Krajini, to jest o onom dijelu jugoslavenske zemlje, koja je poslije svjetskog rata, na temelju rapalskog ugovora, pripala Italiji. A ipak je to zemlja, koja je kroz hiljadu i više godina bila povezana u jednu cjelinu sa teritorijama, koje su poslije rata pripale Jugoslaviji. Svi razlozi, geografski, historijski, etnografski, pa i ekonomski i strateški, govorili su za naše pravo na tu zemlju; ali glavni razlog leži u samom narodu i u njegovim osjećajima. U sreću i u dušu tog naroda živi nepatvoreno i iskreno jugoslavensko nacionalno osjećanje.

Gubitak, koji je pretrpjela naša nacija time, što je u Rapalu morala ustupiti deset hiljada kvadratnih kilometara nacionalne teritorije, na kojoj u kompaktnim masama živi 600 hiljada svijeskih Jugoslavena, dakle vlastite braće, bio je vrlo težak. Ali je još teži uslijed nemile sudbine, kojoj je podvrgnut ovaj dio našeg naroda. Lijen svakog prava, on je izgubio sve svoje nacionalne institucije. Nema prava udruženja i zborovanja, rasturene i zaboranjene su sve njegove mnogobrojne kulturno-prosvjetne organizacije, uništeno mu je narodno školstvo, koje je bilo na većoj visini, nego li školstvo u većini provincija stare Italije. Oduzeta mu je razgranata i solidna zadružno-gospodarska organizacija, zabranjene knjige i novine na narodnom jeziku, a da i ne govorimo o nepretrgnutoj seriji političkih i drugih progona.

Reakcija jugoslavenske javnosti na sve to što se dešavalo, i što se još svakodnevno dešava, nije bila ona, koju je zaslužio herojski otpor naše braće preko granice. U borbi protiv postupaka fašističke Italije, čiji je cilj, po činjenicom priznanju najmjerodavnijih, potpuna asimilacija ove "bezimne grupe pobjeđenih", naš narod pod Italijom nije osjećao dovoljnu potporu sa strane svoje braće u slobodi.

Još godine 1923 izdat je zakon, kojim je zaveden italijanski jezik kao jedini nastavni jezik u italijanskim školama, i time je naša manjina pod Italijom preko noći izgubila sve svoje školstvo: preko 530 osnovnih, dobro uređenih škola, pored 8 srednjih, koje su obustavljene odmah poslije rata. Da li ne bi bilo prirodno, da su se onda javili pozvani predstavnici jugoslavenske javnosti, kao n. pr. udruženja učitelja, profesora, univerziteta, akademije nauka, itd., da dignu protest protiv ovakvog nasilja, protiv uništavanja kulturnih tekovina, protiv gaženja najosnovnijeg prava, — osnovne nauke na bazi maternjeg jezika?

Zar li ne bi bilo opravdano očekivati od jugoslavenskog zadrugarstva, da je onda, kada je preko 330 slobodnih jugoslavenskih zadruga, jednim aktom oduzeto i stavljeno pod fašističku vlast, diglo svoj glas protesta; u toliko prije, što su sve te zadruge još do 1918 godine bile sastavni dio raznih zadrughih saveza, koji imaju svoje sjedište na jugoslavenskoj slobodnoj teritoriji? Zar zadrughna svijest i zadrughna povezanost zadrugara ne nalaže svim zadrugarima, da se pomognu, kad su drugovi u nevolji?

I tako redom, — bilo je prilika, kad bi logično moralo doći do reakcije i dokaza solidarnosti, pa ipak toga nije bilo, ili bar ne u onoj mjeri, koja bi odgovarala nepravdi koja je učinjena.

Solidarnost jugoslavenske javnosti potrebna je našoj braći, ne samo kao moralna pomoć u teškoj borbi, nego i zbog toga, da se u svjetskoj javnosti pobudi i utvrdi osjećaj i uvjerenje, da se naša braća u Julijskoj Krajini bore za istinska i najosnovnija prava. Inače, moglo bi se dogoditi, ako ta borba nekog dana, uslijed svoje istrajnosti, izazove diskusiju u svjetskoj javnosti, da naša braća ne naidju na dovoljno razumijevanja kod stranaca, koji ne poznaju spor.

Uslijed tolike pasivnosti, ni šira javnost u samoj Jugoslaviji nije dovoljno informirana o tom problemu i o njegovoj težini. Značajna je na pr. činjenica, da osim nekih manjih publicističkih radova, izišlih iz redova samih emigranata iz Julijske Krajine — nema danas na našem jeziku gotovo ništa napisano o Julijskoj Krajini, o našem pravu na nju, o nevoljama našeg naroda tamo, o njegovoj teškoj borbi, itd. Čak jedan Francuz, g. Pierre Jaquin,

KONFINIRAN JE VIKTOR KRIVEC Z LEPIMI BESEDAMI ZVABLJEN V ZAPOR IN TRILETNO KONFINACIJO

Gorica, 31. januarja 1935. (Agis). — Dne 26. decembra pret. l. so prišli k Krivecu Viktorju, starem 25 let, stanujočem v Prapetnem pri Tolminu karabinjerji. Z največjo prijaznostjo so ga povabili v Tolmin na karabinjersko stražnico češ, da bi ga rad marešijalo nekaj vprašal. Na to lepo vabilo se je Krivec nič hudega sluteč podal s karabinjerji. S te poti pa se še ni vrnil. Pridržali so ga v zaporu.

Imenovani je pred pol leta prišel z rednim potnim listom v Jugoslavijo, kjer je bival v Domžalah in bil zaposlen kot brivec. Za božične praznike pa je hotel obiskati svojce v Prapetnem. Potni list in drugo je imel v redu. Zakaj so ga s tako pretvezo odpeljali in ga za-

prli ni znano. Najprej je bil zaprt v Tolminu, nato pa so ga odpeljali v Gorico. Že večkrat se je zgodilo, da so italijanske oblasti kljub rednemu potnemu listu zaprle tega ali onega. Zato svari-mo vse, zlasti mlajše in one ki so prišli šele v zadnjem času v Jugoslavijo, da dobro promislijo predno se odločijo za vrnitev.

Gorica, 2 februara 1935 (Agis) — V zadnjem trenutku smo prejeli vest, da je bil Krivec Viktor iz Prapotnega konfiniran. Omejeni je bil pred kratkem postavljen pred goriško konfinacijsko komisijo, ki ga je obsodila na tri leta konfinacije. Kraj, kjer bo moral prestat kazni, še ni znan.

PRIOR MIRENSKIH LAZARISTOV ZDRAVLJČ KONFINIRAN

Gorica, februaria 1935. (Agis). — V ponedeljek dne 17. decembra je pri-drevela na mirenski grad goriška policija in izvršila preiskavo v tamkajšnjem samostanu Lazaristov. Po preiskavi je aretirala lazarista Mlakarja, Klančnika, Martelanca ter priorja Zdravliča. O vzrokih aretacije, o kateri smo že obširneje poročali, se širijo med ljudstvom vsemogoče nasprotujoče si vesti. O usodi

aretiranih lazaristov do danes ni nič znanega.

Pred dnevi pa se je razširila vest, ka-tere pa ne moremo še kontrolirati, da je bil prior Zdravlič postavljen pred go-riško konfinacijsko komisijo in konfini-ran. Koliko je resnice na tem, kot re-čeno, še ne vemo, vendar pa je po ve-steh, ki prihajajo v zadnjem času, in ki govore o vedno številnejših konfinaci-jah, čisto verjetno.

DVA NAŠA FANTA PRED POSEBNIM SODIŠČEM VIKTOR BOBEK ARETIRAN IN ODVEDEN V RIM

Il. Bistrica, 25. januarja 1935. (Agis). — Nekega dne pred božićnimi prazniki se je po Trnovem in Bistrici razširila vest, da so milicijski aretirali mladeniča Viktorja Bobka, starega okoli 25 let, doma iz Trnovega. Aretirani je živel nekaj časa v Jugoslaviji in je ho-tel, kot pravijo govorice, tiste dni obis-kati na smrt bolnega očeta. Na poti pre-ti domu pa so ga milicijski aretirali, od-vedli v zapore in baje po nekaj dne-h odpeljali v Rim pred posebno sodišče. Ker je od dneva aretacije minilo že nad

mesec dni so vsi domači in vaščani zanj v velikih skrbih.

NEZNANA USODA RUDOLFA ŠENKINCA

Il. Bistrica, januarja 1935 (Agis) — Proti koncu meseca decembra je nena-doma zginil z doma Šenkinc Rudolf, star 27 let, doma iz Šembij. Imenovani je bil pod stalnim policijskim nadzorstvom (ammonizione). Njegova usoda še da-nes ni znana, vendar pa se splošno go-vori, da je bil aretiran in tudi odveden v Rim.

DEVET KOPRČANOV OBSOJENIH NA 54 LET JEČE!

OBSODBA SPECIJALNEGA TRIBUNALA

Trst, 1. februaria 1935 (Agis) — Dne 30. jan. t. l. je bilo obsojenih pred posebnim sodiščem v Rimu 9 fantov iz Kopra in okolice: Ernest in Nazarij Va-tovec, Ferdinand Nemec, Josip Bolčić, Anton Cijak, Benjamin Pobega, Angel Pobega, Lovrenc Vidal in Anton Zidar.

Sodišče je obsodilo Ernesta Vatovca na 12 let, Lovrenca Vidala na 10, Nazarija Vatovca na 8, Ferdinanda Nemca na 7, Angela Pobega na 5, ostale štiri pa na 3 leta ječe. Vsem sta odpušćani dve leti zaradi amnestije.

FAŠISTI RAZBILI TRI SLOVENSKE GOSTILNE V BARKOVLJAH FAŠISTIČNI SKVAD RISTI SPET NA DELU

Trst, februaria 1935 (Agis). — Iz Trsta nam poročajo, da so v soboto 2. t. m. opustošene in popolnoma razdejane tri slovenske gostilne v Barkovljah. Pri-zadeti slovenski gostilničarji so sledeći: Vrh Vincenc, ki si je šele pred krat-kim uredil novo gostilno, Trbižan Jože, znani gostilničar, kateremu so fašisti že dolgo časa grozili, da mu bo-do zaprl gostilno in Scheimer Josip.

Barkovlje in vasi okoli Trsta so že v

našao je pitanje naše manjine pod Italijom i njezinih odnosa prema Italiji i talijanskim vlastima toliko važnim i interesantnim u cjelosti, da je o njemu napisao čitavu knjigu, koja je za svaku pohvalu. Isto tako majstorski je obradio to pitanje Nijemac Josip März, u svojoj knjizi »Adria-frage«. Na našem jeziku uzalud tražimo jedno veće informativno djelo o tome.

Talijani su, međjutim, od kraja svjetskog rata do danas napisali čitavu biblioteku knjiga o Dalmaciji, o njezinoj prošlosti, o »pravu Italije« na tu zemlju, o »patnjama« njihove braće u »propstvu«, itd. I te knjige nisu pi-sali samo dalmatinski italijanaši, nego i italijanski pisci, publiciste, političari, diplomate, državnici, tako, da danas pitanje »italijanske Dalmacije«, ma da uopće ne postoji, živi u Italiji u uvje-renju italijanskog naroda kao sveto i jedno od najvažnijih nacionalnih pita-nja. Tom propagandom uspijevaju i u vanjskom svijetu, jer i ako danas ima malo tih koji vjeruju da je Dalmacija u većini italijanska, — ima ih vrlo mnogo koji drže da je talijanska ma-njina u njoj ipak mnogo jača, nego li što u stvari jeste, — jer nikako ne mo-gu da razume da bi neko toliko agi-

taciju vodio za samo 1 posto pučan-stva.

Što duže jedan narod svojoj ma-njini, koja živi izvan granica nacional-ne države, dokazali su najbolje po-sljednjih dana Nijemci, sa plebiscitom u Saaru. Sav njemački narod je sudjelo-vao kod plebiscita; zato je i uspjeh bio tako častan i potpun!

Francuzi su pred rat mislili samo na Alzaciju i Lorenu. Te dvije pokrajine su bile svakom Francuzu najsvetija riječ, najveći nacionalni ideal. Ogromna je bila literatura o tom pitanju i sav ži-vot naroda bio mu je posvećen. Naj-ljepše stranice života i rad njegovih najvećih sinova, od Gambette do Cle-menceau-a, ispisane su radom za Alza-ciju i Lorenu, i jedino tome može se zahvaliti ako je alzaško pitanje stajalo u sredini velikih svjetskih problema.

O Julijskoj Krajini mora se voditi više računa, nego li sada! U prvom re-du zbog Julijske Krajine same, ali i zbog Jugoslavije. Narod tamo dolje ži-vi u teškim prilikama, ali je tvrdo odlučan da izdrži protiv nasilja, koja idu za tim, da ga nacionalno unište. Stajati na njegovoj strani i davati mu moralnu potporu, nije samo postulat nacionalne solidarnosti, nego to zahtje-

Rimski pakt i jugoslaven-ski nacionalni interesi

U svom govoru izrečenom 2. februara na radio predsjednik vlade i mini-star vanjskih poslova Jugoslavije g. Bogoljub Jevtić rekao je i ovo:

»U povoljnom razvoju međunarodnih odnosa treba nesumnjivo zabilježiti značajnu činjenicu, koju predstavljaju u Rimu potpisani sporazumi od 7. januara ove godine između Francuske i Italije. Pozdravljajući sporazum između ove dvije velike sila po pitanjima koja se njih neposredno tiču mi ćemo bliže da iznesemo samo sporazum, koji se odnosi na stanje u Srednjoj Evropi u pitanju Austrije.

Ministar inostranih poslova Francuske Laval i predsjednik vlade kraljevine Italije Mussolini potpisali su jedan protokol, spo-razum, da preporučaju najviše zainteresira-nim državama pristupiti zaključenju jednog međunarodnog ugovora u okviru Društva naroda, kojim bi se uzajamno obvezale na poštovanje nezavisnosti i cjelokupnosti nji-hovih teritorija. Isto tako uzajamno bi se obvezale da se neće miješati u unutarnje stvari država potpisnica, da ne će podržavati nikakove propagande, agitacije, niti pokušati intervencije, koje bi imale za cilj da putem sile ugroze teritorijalni integritet ili da po-kušaju mijenjati politički i socijalni poredak koje od sila potpisnica.

Ovakvu konvenciju trebalo bi da potpi-šu Austrija i svi njeni susjedi uz pristupa-nje Francuske, Poljske i Rumunjske, zatim i drugih sila, čije bi pristupanje bilo koris-no prema sporazumu kod potpisnika.

Ovakvo sastavljena konvencija bila bi u stvari još jedna potvrda u obavezi poštiva-nja osnovnih načela međunarodnoga jav-noga prava i jasnih propisa pakta Društva naroda. Pa ipak, ona je s obzirom na spe-cijalni slučaj Austrije i eminentnu potrebu daljih osobnih sporazuma, izazvala najja-če interesovanje nas članova Male antante i Balkanskog sporazuma.

I Mala antanta i Balkanski sporazum su svojim posebnim sastancima prošloga mje-seca u Ljubljani i Zeneti stali su na gle-dište da čuvajući u potpunosti integritet svojih nacionalnih i zajedničkih interesa u njihovoj organskoj cjelini, smatraju sporazume u Rimu kao pozitivan početak jedne opće politike kojoj bi zainteresovani trebali da pridju s iskrenošću.

Dužnost nam je ovdje s osobenim pri-znanjem istaći napore Francuske i njenog predstavnika Laval, ministra inostranih po-slova, da se postignućem sporazuma s Ita-lijom osiguraju neophodni uslovi za trajnu konsolidaciju odnosa u dunavskom bazenu.

Kraljevina Jugoslavija u čerstom prijatelstvu i savezničkom odnosu sa Francu-skom nije imala razloga, da u svojoj poli-tici sporazuma i saradnje u odnosu prema svojim susjedima i u ovoj pritici u spora-zumu sa svojim saveznicima i ne žrtvu-jući nijedan svoj ni nacionalni ni državni interes ne ispita sa naklonošću sve mogućnosti, koje bi mo-gle ojačati njenu bezbjednost i veliku orga-nizaciju mira.

Spokojni i sa samopouzdanjem mi može-mo pratiti dalji razvoj ove diplomatske akci-je, koja može donijeti znatne koristi ako bude upotunjena potrebnim garancijama za budućnost.

Zadržavajući se za danas na napomeni samo navedenih momenata međunarodne akcije ostavljam da osobeno govorim dru-gom prilikom o međunarodnom položaju Kraljevine Jugoslavije, njenom značaju i njenoj ulozi.

va od nas i osjećaj pravde i morala. Računati treba s time, da je to problem koji postoji, i preko kojega se ne može, ako se ne udovolji bar najelementarnijim zahtjevima naše manjine pod Ita-lijom.

Više nego ikada potrebno je danas voditi računa, kad Evropa stoji u zna-ku općeg izmirenja. Naš narod pod Ita-lijom nije nikad bio kriv ni za što, uslijed čega bi se odnosi između Jugo-slavije i Italije mogli pogoršati; a bilo ih je koji su se u početku nadali, da će baš taj dio našega naroda, što je ostao pod Italijom, moći da posluži kao veza između dva naroda. Ali postupak Ita-lije bio je takav, da su se i oni koji su imali najbolju volju, morali uvjeriti, da je svaka nada uzaludna. Dc sporazuma ne može da dodje ako Italija misli da produži svojim dosadašnjim postupcima prema našem narodu u Julijskoj Kraji-ni. Svaki sporazum, koji bi se sklopio između Jugoslavije i Italije, bez obzira na naš narod, koji živi pod Italijom, ne bi mogao imati trajne vrijednosti.

Dužnost je jugoslavenske javnosti, da u tom pogledu podupre svoju bra-ću, koja žive preko granica, i da im da svu svoju moralnu potporu.

DR. I. M. ČOK

V ZNAMENJU IMPERIJA- LISTIČNE FUNKCIJE

Vezni Rim se je zazibal v sladke sanje o obnovljenem velikem rimskem imperiju. Rimska volkulja vlija imperialistično zavest zdaj že... dojenčkom. Mussolini ustvarja novo, »vojaško, militaristično, bojaško nacijo« za pohod v svet: na Jug, v Levant, na Balkan in v Podonavje. Imperialistična mrzlica se prijema vseh. Zeja po obnovi starega rimskega cesarstva je velika in jo suša »uspehov« se sproti večja... Vse, kar spominja na stari Rim, mora najti v »preoblikovanju Italiji svoj primerni poudarek.

Kakor že nekoč in še danes Nemci, vrgli so se zadnje čase tudi Italijani na zelo intenzivno, sistematično propagando za »svetovno ekspanzijo italijanstva«, ki je že povsem jasno in odkrito določajo smeri in tla. Časopisju se pridružujejo razni znani in neznani publicisti s knjigami, brošurami, zemljevidi itd. Zdi se, da je pisanje o imperialistični funkciji Italije postala že prava moda v fašistični državi. Poklicani in nepoklicani kar tekmujejo v tem, kdo bo boljše in lepše prikazal poslanstvo fašistične Italije v svetu.

Espansione mondiale — Primato mondiale — Sulle vie dell'Impero — takih in podobnih naslovov danes kar mrgoli in fašističnem dnevnem časopisu, revijah in periodičnih publikacijah, a knjig, ki se pečajo s problemi italijanske penetracije proti jugu in vzhodu je vedno več. Mussolinijeva Italija preživlja danes v tem pogledu pravo periodo imperialističnega besnenja in ponorelosti, ki v marsičem spominja na predvojno sfašitizirano pangermanistično propagando raznih Dahlmannov, Sybelov, Häusserjev, Chamberlainov, Naumannov, Langejev, Reinerjev, Hassejev, Wirthov, Tannenbergov i. dr., ki so pisali v znamenju idej leta 1891. osnovane Pangermanske lige. Pred kratkim je v pariški »Révue bleue« v daljšem članku opozoril na to optično posnemanje predvojnih pangermanistov lionski univ. prof. Louis Reynaud, ki prav posrečeno ugotavlja vplive predvojne nemške literature na fašistično imperialistično propagando današnje Italije. Proti koncu lanskega leta je fašistična imperialistična stremjenja izvršno analiziral francoski publicist Jacques Arcel v svojem uvodu k Realovi knjigi »L'Italie«. Njegova izjava najboljše potrjuje knjiga »Clausura Provinciae«, ki jo je lani izdal v Rimu fašistični publicist Paolo Drigo, o kateri pravi »Il Giornale d'Italia« z dne 19. jan. tl. da je »najpopolnejše delo, ki si je moramo želeli na tem polju«, ker da je pisatelj na zelo posređen in originalen način obdelal problem italijanskih meja v znamenju imperialistične funkcije nove Italije. Pisatelj postavlja namreč problem italijanskih meja v neposredno zvezo s »mejaškimi narodi, ki jim Italija jamči svobodo... In kakor Arcel, tako pravi tudi Drigo, da obstoji imperialistična funkcija Italije v tem, da najde izven svojih državnih meja oporišča za svojo ekspanzijo. Zato govori pisatelj v tretjem poglavju o »Ladinah v Retijskih Alpah in njih obmejni funkciji«, zato posebej kar štiri poglavja »problemom vzhodne meje« — Julijski Krajini in piše o njih samo s stališča »funkcije naše ekspanzije proti Donavi in Črnemu morju«. Z istih premis izvaja v svojih delih tudi Carlo Antonio Avenati (»Perché difendiamo l'indipendenza dell'Austria?«, o čemer sem v »Istri« že pisal) in prof. Antonio Alberti-Poja v najnovejši knjigi: »L'Austria non si tocca« — Ne dotikajte se Avstrije! Zato se tudi ne smemo čuditi, če govori Paolo Drigo v svojem delu o »italijanskih mejah« — o Avstriji (v 8. poglavju pod naslovom »Austria, cardine ed argine«) in razpravlja v tej zvezi tudi o »zgubljeni Dalmaciji«, »zbrisani Črni gorici« in... »okrnjeni Albaniji«. Vse to je pač v soglasju s italijansko... geopolitično šolo (tudi geopolitiko so si izposodili pri Nemci!), ki išče zunanjih oporišč za uspešno imperialistično ekspanzijo v skladu s fašističnim naukom o »svetovni misli italijanstva in fašizma«.

Zato so znašli v zadnjem času za svoje etnografske skupine ob meji in za mejo značilen izraz — »la guardia al confine« (straža ob meji), ki naj predstavlja poudarek njih »imperialistične funkcije«. In te svoje etnografske skupine skušajo za vsako ceno utrditi in okrepiti, pa naj se nahajajo kjerkoli. Pred seboj imajo časopis »I commentari dell'azione fascista«, v katerem piše neki neznani avtor o tej važni fašistični obmejni in zamejni nalogi in nato s poudarkom pristavlja: »Fašistična volja ne pozna ovir, izvršila bo tudi to sveto delo v viziji slavnega rimljanstva, ki je na novo zaživelo v fašistični Italiji.«

Ce pravi pisatelj, da fašistična volja ne pozna ovir, ne pomeni seveda, da se jih tudi ne zaveda. Fašistični pisatelji pišejo zadnje čase tako veliko o teh obmejnih problemih prav zato, ker čutijo in tipajo ovire — povsod. In vse njih imperialistično-propagandne knjige govore najbolj zgovorno, da je v izvajanju svoje »imperialistične funkcije« naletela fašistična nova Italija na težke zapreke, kjerkoli je problem meje zvezan z obstojem »drugorodnih« etničnih skupin. Zato piše n. pr. tudi Drigo v svoji knjigi o »problemih vzhodne meje« (Julijska Krajina) in o nemškem Poadižu, a v posebnem poglavju govori o »Ladinah v Retijskih Alpah in njih obmejni funkciji«, ki naj predstavlja »zid romanstva proti pangermanskim infiltracijam in predstražo Rima ob meji«.

S poudarjanjem pomena svojih etničnih skupin ob meji nam Italijani sami odpirajo

NA DODEKANEZU NEMA JOŠ MIRA

OPSAJNO STANJE TRAJE, A INCIDENTI SE PONAVALJAJU

Atena, 6. februarja. — U Ateni i ostalim grčkim gradovima dogadjale su se prošlih dana demonstracije zbog dogodjaja na Dodekanezu. Vladini organi su poduzeli sve, da se takve demonstracije ne razvijaju, pa sada momentano izgleda da je u grčkoj javnosti zavladao mir, ali to je prividno. Raspoloženje slobodnih Grka je ogorčeno. Naročito zato, jer sa Dodekaneza stizavaju vijesti, da tamo fašistički teror još traje i da dolazi do novih incidenta. Vojska je pritisla najgrubljim sredstvima pobunjene Grke, mnogo ih je pohapšeno. Jedna partija uhapšenih odvezena je ratnim ladjama na otok Rod, a za nekoje istaknute Grke govori se, da su odvezeni u Italiju. Dogadjaju se novi incidenti, jer još uvijek, i u ovakvim strašnim prilikama, ima ljudi, koji se revoltiraju bez straha od muka ili smrti.

Novi sukobi između talijanskih okupacionih trupa i stanovništva desili su se 3. februarja na Dodekanezu. Bilo je žrtava sa obje strane. Talijanske vlasti preduzele su stroge mjere i kontrola obala vrši se intenzivno. Obale se utvrđuju rovovima i

dosada je već postavljen veliki broj obalnih topova.

* PREDAVANJE O DODEKANEZU V LJUBLJANSKEM TABORU *

Kakor običajno je imel v četrtak »Tabor« v Ljubljani svoj redni sestanek, na katerem je predaval g. dr. Branko Vrčon o Dodekanezu z zemljepisnega, zgodovinskega in mednarodnopravnega stališča. Predavanju, ki je baš v teh dneh zelo aktualno, so poslušalci sledili z velikim interesom. Govoril je o položaju otočja glede na imperialistična stremjenja današnje Italije in o važni ulogi, ki jo igra to otočje kot strateška točka in prehodna etapa med vzhodom in zahodom. Poslušalci so g. predavatelja nagradili z aplavzom.

O isti temi bo g. dr. Branko Vrčon predaval v nedeljo dne 10. t. m. v Domžalah v »Sokolskem domu« ob 10.30 uri dopoldne. Predavanje organizira društvo »Tabor« iz Kamnika in ostale nacionalne organizacije iz Domažal.

„NEMOJTE ZABOGA MISLITI, DA JE TRŠČANSKI SAN SABA MOŽDA PRAVOSLAVNO-SRPSKI SVETI SAVA“

»Popolo di Trieste« ispravlja jednu »veliku zabludu«

Trst, februarja 1935. — Svako, ko je ikada bio u Trstu znade, da se jedan dio tršćanske periferije zove imenom Svetoga Sabe. To je slavensko »predmestje«, kao što je citava tršćanska periferija slavenska. Talijani bi htjeli na svaki način izbrisati slavenski karakter tog dijela Trsta, pa kad ne mogu drugačije obaraju se na ime Svetoga Sabe. Ranije je u tršćanskim novinama bila poveljena kampanja protiv tog imena sa slavenskim prizvukom... Kad ta kampanja nije uspjela, sad se »Popolo« sjetio, da stvar okrene. U svom broju od 31. januara taj list donosi članak pod naslovom: »Latinstvo Svetoga Sabe«, u kojem dokazuje, da je Sveti Sava tiplčan rimski svetac, koji je poginuo oko 270 godina poslije Krista kao mučenik. Po njemu je predgradje dobilo ime, a ne možda po pravoslavnom Svetome Savi. »Popolo« kaže:

»Korisno je, da se to spomene, jer se od nekoga vremena sumnjalo, da to ime San Sava može biti u Trstu zamijenjeno s imenom jednog drugog sveca, Svetog Save srpskog. Kad bi to bilo moglo bi se misliti, da su to ime dali kraju ne autohtoni (!!) Talijani, nego doseljeni Slaveni. Ali ništa nije lažnije od toga«.

Svakako je interesantno, da »Popolo« mora na ovaj način pobijati jednu legendu, koja u Trstu dobiva sve više maha, da se taj dio periferije zove dolista po srpskom Svetom Savi. A interesantna je i ona tvrdnja, da su u tršćanskoj periferiji »autohtoni Talijani«, a Slaveni da su doseljeni. »Popolo« može da takve gluposti piše, jer ga i onako ni vrag ne čita, pa se ne boji, da će ga pametni tršćani ismijati.

FAŠIZAM I SELJAČKO ZADRUGARSTVO U ISTRI

Prefekt Cimoroni forsira fašističko zadrugarstvo

Pula, februarja. — Novi prefekt Cimoroni se zanima ekonomskim životom pokrajine, pa je tako i na »pokrajinskom raportu« 13. januara govorio o kreditnom zadrugarstvu u Istri. On je istakao da treba to zadrugarstvo reorganizirati i da se sve zadruge moraju nasloniti na »Cassa di risparmio« u Puli, koja bi tako postala centrala istarskih zadruga. Medjutim uprava »Casse di risparmio« nije još pristala da uzme u okrilje seljačke zadruge, a postoji i jaka struja u gradskim krugovima u Istri (kao uostalom i u Italiji), koja negira svaku važnost seljačkih zadruga i odlučno je protiv seljačkih zadruga.

To nije ni čudo, jer selo u Istri se ekonomski bilo emancipiralo od grada tek osnivanjem seljačkih kreditnih zadruga, pa je gradu u interesu da selo dodje ponovno u potpuno ovisnost od grada.

PROPADANJE ISTARSKIH ZADRUŽNIH KONOPA

Država priskače u pomoć

Trst, februarja. — Fašizam je u zadnjih par godina blo počeo da forsira osnivanje zadrughnih konopa (Cantine sociali), ali je tim zadrughnim ustanovama stavljao komesare. Komesari su lo-

kalni fašisti, koji su te zadruge doveli do propasti, tako da se narod na nekim mjestima blo pobunio protiv takovog upravljanja (slučaj u Pazinu).

Sada je ministarstvo poljoprivrede prisločilo u pomoć tim ustanovama u Istri svotom od 416.000 lira, kako ne bi potpuno propao sav trud, i kako bi se članove umirilo, jer su te zadruge konobe pred propašću krivnjom upravljača.

SAVOJSKA KUĆA I FAŠIZAM

Talijanski prijestolonasljednik na proslavi fašističke milicije

Trst, 2. februarja. Tokom jučerašnje proslave fašističke milicije u Napulju prisustvovao je svim svečanostima i talijanski prijestolonasljednik princ Umberto. Ovo je prvi put, da prijestolonasljednik prisustvuje službenim svečanostima fašističke milicije. Nakon obavljene revije sva odjeljenja fašističke milicije iz cijelog napuljskog okruga defilirala su pred prijestolonasljednikom. Poslije toga je uz oduševljene manifestacije fašista otpraćen prijestolonasljednik uz svirku fašističke himne do u svoju palaču. Fašistička štampa donosi naročito istaknutu izjavu simpatije kralja Viktora Emanuela o fašističkoj miliciji.

GROZEN ZLOČIN FAŠISTIČNEGA MILIČNIKA

Št. Peter na Krasu, februarja. Dne 3. t. m. ob 8 uri zvečer je neki miličnik baje iz ljubosumja ustrelil šiviljo Česnik-Pavlo v Palčju pri Št. Petru na Krasu in nato ustrelil še samega sebe. Zločin se je dogodio v njeni delavnici. Ta grozna novica se je bliskovito razširila po vseli vasi in bližnji okolici ter povzročila veliko razburjenje med našim prebivalstvom.

Vse prebivalstvo sočustvuje z njenimi svojci in obžaluje smrt — pridnega dekleta, ki je s svojimi itak skromnimi zaslužki pomagala vzdrževati svojo siromašno rod-bino.

KRUH V ITALIJI JE PO ŠEST DINARJEV

Trst, januarja 1935 (Agis). — Živila so v Italiji razmeroma zelo draga. Temu dejstvu dajejo poseben povdarek še zelo nizke plače in skromni zaslužki. Najvažnejše hranilo kruh stane 1.50 do 1.70 lir kg. kar znaša v dinarjih okoli 6 Din. Dalje stane kilogram sladkorja 6.50 do 6.80 lir (24 do 25 dinarjev), meso 6 do 8 lir (23 do 30 Din) itd.

PROCESI ZARADI TIHOTAPSTVA

Trst, januarja. Pred tržaškim sodiščem so se zagovarjali zaradi tihotapstva 5 konj iz Jugoslavije v Italijo: Loize Rupnik, Franc Rupnik, Matevž Rupnik, Stanko Rupnik, Jože Dekleva, Anton Bajc, Jakob Mejak, Štefan Stegel, Vinko Simčič, Jožef Kombič. — Sodišče pa je vse oprostilo, ker so dokazali, da so bili konji pošteno kupljeni.

Na cesti pri Matuljah so 12. decembra 1934 zasačili avtomobil, v katerem je bilo 13 kg nezacarinjene kave. To je povzročilo preiskavo, v kateri so zaplenili še 200 kg kave. Tržaško sodišče je zaradi tega obsodilo: nekoga Volpija na 8350 lir globe, Carlija na 8000 lir globe, Marijo Molara na 15 dni zapore in 6000 lir globe, trgovca Kajeta Guaccija z Reke na 1 mesec zapore in 8000 lir globe, Marijo Terčič na 2500 lir in Avgusto Marc na 320 lir ter nekoga Delaca na 1350 lir globe.

ITALIJA SE BOJI STAREGA OROŽJA

Ker je nabiral staro orožje in strelivo, ki ga je še vedno polno po goriških gozdovih in poljih, je moral v zapore Alojzij Mervec, ki je star 42 let in doma v Brestovici pri Komnu. Ovdili so ga sodišču, češ da najdenih predmetov ni prijavil oblastem.

PRED SODIŠČE ZARADI BEGA V JUGOSLAVIJO

Zaradi ilegalnega bega v Jugoslavijo so karabinerji prijavili sodišču 27-letnega Jakoba Šavlija iz Reke, 23-letno Marijo Papitarjevo iz Orehka, 28-letno Marijo Raspetovo, 34-letno Marijo Prezlevo in 38-letno Luizo Jurmanovo iz Bukovega pri Cerknem. Sodilo jih bo v kratkem goriško sodišče.

STANISLAV KULJAT OBDOJEN NA 11 MESECEV JECE KER JE RAZZALIL POLICAJA

Gorica, januarja 1935 (Agis). — Pred goriškim sodiščem je bil obsojen Stanislav Kuljat na enajst mesecev zapore. Kazen je bila motivirana s tem, da je razzalil vsakega policajca Evgenija Pedrettija. Podrobnosti obsodbe in dogodka, ki je dovedel do tega nam niso znane, a sumimo, da gre za denunciacijo.

POŠTA V DUTOVLJAH NE DOSTAVLJA PISEM IZ JUGOSLAVIJE

Gorica, februarja 1935. (Agis). — Že delj časa plenijo na dutovljski pošti vsa pisma, ki prihajajo iz Jugoslavije. Ker se to vrši tako sistematično, da že dolgo ni prišlo nobeno pismo, brez dvoma ima uradništvo, ali poseben ukaz, ali pa tako veliko veselje do tega dela. Za domačine je vsekakor zelo mučno, ker si s svojci, katerih je veliko zdoma, ne morejo več niti dopisovati.

žalosten, ker velja za defenzivno točkol) s temi — le uradnimi številkami:

V etnografskem pogledu je italijanstvo Tičina nazadovano tako le: leta 1910. je bil v kantonu 156.161 Italijan, l. 1920. pa samo še 152.000. V razdoblju 1850—1924 se je število Italijanov zmanjšalo celo za celih 30.000! In to število bi bilo še večje, če bi se med tem ne priselilo nekaj Italijanov iz kraljevine...

V pogledu lastnine so številke že zgovornejše: V letih 1926—1928 je bilo v Luganu in Locarnu prodanih posestev v skupni vrednosti 46 milijonov šv. fr. Švicarski Nemci so jih pokupili za 14.500.000 šv. fr., Nemci iz Rajha (!) za 7 milijonov, Italijani pa samo za 2.500.000 šv. fr.!

Izmed 332 hotela jih je nič manj ko 178 v rokah švicarskih Nemcev (in to v italijanskem kantonu!).

Nazadovanje italijanstva v Tičini kaže končno tudi statistika veroizpovedi, ki pove, da je bilo leta 1880. samo 358 protestantov, leta 1930. pa že 8145.

Italijanstvo se torej na celi črti umika v korist nemštva, ki narašča...

Nemški vpliv se pozna v tem »italijanskem kantonu« tudi že v kulturnem pogledu: nazadovanje italijanskih publikacij v primeri z nemškimi (in celo francoskimi!) je popolno.

Banka v Tičini so skoro vse v nemških rokah. (Citirano dobesedno po navedenem članku.)

Vsi tri pojavi imajo končno zelo neugoden vpliv tudi na italijanski eksport v tičinski kanton. Dočim je uvoz iz Italije znašal l. 1900. v predvojni vrednosti še 203 milijona šv. fr., t. j. 15% celotnega švicarskega uvoza, je l. 1932. padel na 143 milijona, med tem kot je nemški uvoz v istem razdoblju poskočil s 350 milijonov na 500 milijonov!

Ob vseh teh številkah mislim, da res lahko zaključimo s avtorjem: »Propadanje italijanstva v Tičini je torej trojno: politično, ekonomsko in kulturno«.

Kdo bi po vsem tem še dvomil, da smo fašistični »imperialistični funkcije«, v znamenju katere nam fašistični pisar nehoje odpirajo nove poglede na mnoge sodobne probleme, lahko res iz srca hvaležni, ko so pa te številke tako zanimive v zvezi z aktualnim vprašanjem italijanske ekspanzije...

Ali naj se za Julijsko Krajino, Poadižjem in zadalj Tičinom dotaknemo še — Dodekaneza? Te najnovejše bolne točke fašistične Italije, kjer te dni 100.000 pogumnih Grkov v brezmejnem zaupanju v svoje pravice z orožjem v roki ponavljajo besede, ki jih je l. 1919. na pariški mirovni konferenci izrekel njih voditelj in zastopnik Dr. Szekeos Zervos: »Rajši hočemo do zadnjega poginiti, pa vselej zginiti s površja zemlje v najsvetejši borbi za svobodo in za večno biti pokopani v zemlji, kjer počivajo naši pradedje, kakor da bi vdihavali — ali pa samo dovoliti vdihavati svojim bratom — zrak, ki v njem vihra prapor, ki ni prapor Grčije...«

Dr. BRANKO VRČON

SAAR I JUŽNI TIROL

Rezultat plebiscita u Saaru imao je, kako što se moglo i očekivati veliko značenje za Nijemce. Ne samo po tome što je ovo delikatno višestruko pitanje između Njemačke i Francuske definitivno riješeno u korist Njemačke i što je time skinuto s dnevnoga reda; moralna strana i moralni efekt njemačke pobjede u Saaru za Nijemce je gotovo od iste važnosti. Treći Reich ne samo što je po- ludio vanjsko-politički uspjeh, već kao da je devedeset postotnom odlukom saarskog stanovništva za priključak Njemačkoj, dobio neobično jak podstrek za svoje daljnje planove u istom smislu. A Nijemci izvan granica Njemačke, koji teže priključku vide u pobjedi od 13. ja- nuara, uspjeh koji budi u njima vjeru i podršku nadu da će se i njihovo pita- nje riješiti poput onoga u Saaru. Ili ba- rem da se pobjedom u Saaru, i njiho- vo pitanje približio rješavanju...

U Južnom Tirolu naišla je pobjeda u Saaru na snažan odjek. Mi smo zabilje- žili još pred sam plebiscit, da su Nijem- ci južnog Tirola uputili Nijemcima u Saaru apel u kojem ih pozivaju da na dan plebiscita ne zaborave izvršiti svo- ju dužnost. U apelu je bilo posebice istaknuto da valja zaboraviti na stra- načke simpatije ili antipatije, i da va- lja imati pred očima samo jedan cilj, jer se odlučuje o zemlji i ljudima, radi se o narodu. A odmah iza toga, kad je pala odluka, uputio je pretstavnik Ni- jemaca Južnog Tirola dr. Reut-Nicolus- si, bivši poslanik u rimskom parlamen- tu, vodstvu Njemačke fronte u Saar- brücken telegram izražavajući radost čit- tavog Južnog Tirola nad njemačkom pobjedom.

»Der Südtiroler« u svom broju od 1. februara donio je veliki uvodnik, posvećen pobjedi u Saaru, pod naslovom »Saarland und Südtirol«. — U članku se ističe značenje saarskog ple- biscita u vezi sa položajem Južnog Ti- rola. Južni Tirol se veseli punim srcem ogromnom moralnom uspjehu plebiscita, kaže se u članku, te nam saarski stanovnici ne će uzeti za zlo, ako se u to veselje umiješa kap zavisti. Južni Tirol i Saar, nastavlja se, imaju mno- gošto zajedničkog. Obje zemlje su po- granični krajevi, za kojima je tuđinski imperijalizam pružio svoje ruke. Tuđi- nac se u oba slučaja poslužio sličnom izlikom iz jednakih razloga. Italija je svoje pravo osnivala na tome da su Al- pe njezina prirodna granica. Francuski su nacionalisti tražili Rajnu kao priro- dnu granicu. I povijest obiju krajeva, da je slična. U napoleonsko doba i Saar i Južni Tirol otrgnuti su od ostalih nje- mačkih zemalja. Južni Tirol bio je od 1809 do 1814 pripojen Italiji, a Saarsko područje od 1792 do 1814. Francuzima. Mirovni ugovori su Saarsko područje do- dijelili pod režim Lige Naroda, Južni Tirol potpao je pod Italiju. 13. januara dao je Saaru riječ da se slobodno od- luči, a za Južni Tirol je to datum koji označuje uzmak sile pred vječnim na- rodnom pravom. Plebiscit u Saaru po- budio je u Južnom Tirolu nadu, da će se jednog dana i tamošnji Nijemci mo- će odlučiti i opredijeliti za svoju narod- nost.

U članku se dalje iznose prigovori protiv mirovnih ugovora, te se njima pripisuje glavna krivica za poslijeratne nevolje koje pritištu Evropu. Ovo je sta- novništvo potpuno jednako oficijelnom njemačkom stanovništvu, pa se u tom vi- du ocjenjuje i saarski plebiscit kao ko- mad revizije, djelomična reparacija ver- sailleske nepravde — kako doslovce ka- že »Der Südtiroler«.

U samom pak Južnom Tirolu saar- ski plebiscit prošao je u znaku posebn- nih policijskih mjera koje su vlasti po- duzele specijalno za tu priliku. Još prije plebiscita izašle su posebne upute kako da se spriječe eventualne demonstraci- je, poštrena je paska u lokalima, pogo- tovo u takvim, koja su poznata kao sa- stajališta Nijemaca, pazilo se na kreta- nje motornih vozila, pod osobitom stra- žom su bili prilazi gorskim vrhovima i planinarskim domovima da se zabrane krijesovi koji su se imali paliti u znak narodnog veselja nad njemačkom po- bjeđom u Saaru.

No i pored svih ovih mjera, vlasti nisu mogle zaprečiti njemačkom stanov- ništvu da izrazi svoje zadovoljstvo i so- lidarnost s ostalim Nijemcima. U rijeku Etsch (Adige) bila je bačena splav u njemačkim bojama i natpisom: »Bis Salurne«, a na mnogim vrhovima go- rila su krijesovi. Na nekim javnim zgra- dama osvanuli su pak natpisi kao ovaj:

»Die Saar ist frei, jetzt kom- men wir an die Reich« ili pak »Heu- te die Saar, Südtirol übers Jahre. Ove demonstracije imale su kao posljedicu da su kasnije vlasti povele istragu i da je došlo do uapšenja nekol- ko desetaka Nijemaca. Vlasti su, što je interesantno, zaustavljale i šikanirale te dane muškarce koji su nosili bijele zim- ske čarape preko nogavica od hlača ko- je obično nose skijaši.

Važno bi bilo ovdje opširnije govo- riti i o tome, kako je plebiscit u Saaru u vezi sa odjekom u Južnom Tirolu ko- mentiran u talijanskoj štampi. Hitle- rovska štampa, u kojoj prije nije bilo gotovo ni spomena o Južnom Tirolu, sa-

FAŠISTIČKA AKTIVNOST U DALMACIJI

Škole još i danas odnarođuju slavensku djecu — Društva se bave »specijalnim ciljevima« — Biblioteke odlično vrše svoj zada tak

Školska vlast u Trstu (R. Proveditorato degli Studi) izdala je knjigu o školstvu Julijske Krajine i Zadra, pod naslovom: »Guida dei ser- vizi scolastici nelle pro- vincie di Trieste-Fiume-Gorizia-Pola-Zaraz«. U tom vodiču se spominju talijanske škole i društva u jugoslavenskoj Dalmaciji; pa prenašamo taj odlomak o Talija- nima u Dalmaciji doslovno:

»Život naših sunarodnjaka u Dalmaciji i Krku manifestira se naročito u mnogo- brojnim društvima, gdje se sastaju, i u pri- vatnim školama, koje vodi »Associazione Scolastica Lega Culturale Italiana«. — Naročito škole predstav- ljaaju najvažniji centar naših sunarodnjaka, jer se tu, uz stalne borbe i velike žrtve, čuva nacionalni karakter novih generacija.

Danas postoje ove škole:

U Krku osnovna škola, dječje zabavi- što i večernja škola, koja se sastoji od te- čajeva za odrasle i od tečaja za ručni rad.

U Šibeniku osnovna škola.

U Trogiru osnovna škola.

U Splitu osnovna škola, dječje zaba- vište i večernja škola kao u Krku.

U Hvaru osnovna škola i dječje za- bavište.

U Dubrovniku osnovna škola, dječ- je zabavište i večernja škola za odrasle.

Postoji projekt da se i u Kotoru os- nuje osnovna škola. (U Kotoru postoje sa- mo dvije obitelji Talijana. Jedan od tih je Piranac, a drugi domaći, ali jedni i drugi govore u kući hrvatski. op. ur.)

Te škole ne pohađaju samo djeca iz tih mjesta,

već u njih dolaze i djeca iz okolice.

Tu djecu se poverava talijanskim obiteljima u gradu, a troškove za njihovo uzdržavanje snosi Lega.

Utješan je pojava u tom radu što se od otvorenja tih škola 1923 god. svake godine povećava broj učenika. To povećanje treba pripisati sve to boljoj organizaciji i sve to budnijoj nacionalnoj svijesti naših suna- rodnjaka. Taj napredak u pohađanju škole opaža se naročito u prošloj godini.

U svim gore spomenutim centrima, a i u drugima gdje još ne postoji Legina škola, rade među našim sunarodnjacima mnoga društva raznog smjera, koja obuhvaćaju i apsorbiraju svu akciju Talijana u Dalma- ciji. Ta društva postoje u ovim mjestima:

U Krku: Unione Italiana. — U Šibe- niku: Casino. — U Trogiru: Gabinetto di Lettura. — U Splitu: Gabinetto di Lettura, Società Operaia, Associazione di Beneficenza, Società Corale, Biblioteca Po- polare Italiana, Unione Cooperativa. — U Hvaru: Circolo Biondi, Biblioteca Popo- lare. — U Korčuli: Unione Italiana, Bi- blioteca. — U Dubrovniku: Unione Ita- liana, Società di Beneficenza. — U Stari- gradu na Hvaru: Circolo Pharea. Osim toga postoji u Splitu i blagajna međusobne pomoći (Mutuo Soccorso) u sastavu So- cietà Operaia, a slična institucija postoji i u Šibeniku, Korčuli i Dubrovniku, kojima upravlja poseban odbor. U Splitu i u Du- brovniku su naši sunarodnjaci osim toga uspjeli da dobiju i po jednu vlastitu crkvu, u kojima katehete naših škola obavljaju i re- ligiozne funkcije za naš skup, koji na taj način nisu prisiljeni da pohađaju druge crkve, koje su već i tako potpuno slavizi- rane.

Neka od spomenutih društava, osim toga što služe za mjesto sastanka naših suna- rodnjaka, provodaju i poseban rad koji odgo- vara njihovim specijalnim ciljevima.

U Krku i Dubrovniku se osjeća nedosta- tak talijanske narodne biblioteke (Bibliote- ca Popolare Italiana). — Biblioteke u Spli- tu međutim uspješno radi, jer ima preko 4.000 svezaka izabrane moderne literature. Ona odlično (magnificamente) vrši svoj za- datak.

To je službeni izvještaj talijanskih škol- skih vlasti, dakle je tačan. Ako pustimo po strani broj Talijana u Dalmaciji i Krku, pa vidimo samo službeno priznatu djelatnost tih društava, ostat ćemo zapanjeni. Jer:

1) talijanske škole odnaro- đuju još i danas u jugosloven- skoj Dalmaciji našu djecu. U tom se izvještaju kaže da u grad dolaze djeca iz okolice i tu stanuju i pohađaju školu. Poznat je slučaj u Šibeniku kada je pred

da je kada je više ne vežu obziri nje- mačko-talijanskog prijateljstva jer je to prijateljstvo prošlost, obratila, ohrabre- na uspjehom u Saaru svoju pažnju Ni- jemcima Južnog Tirola. — Talijanska štampa je na to odmah reagirala videći da se tu faktično krije opasnost. Vode- či listovi, kao i one talijanske novine što izlaze u Južnom Tirolu. Talijanski listovi se prave kao zatečeni na pomisao da bi sada bio na redu Južni Tirol pa pišu: — čini li to Hitler u dobroj vjeri ili je zahtjev za Tirolom — komedija? Zar se talijanska objektivnost ili pak dobra volja koja da je inspirirala drža- nje velikih sila, specijalno same Italije u saarskom pitanju, shvatila preko Raj- ne kao slabost? Apetit dolazi jedući. — Doći će vjerojatno dan, ironizira faši- stička štampa, da će Berlin pomisliti

na Lombardiju, Veneto, pa čak i Rim. To je sve simptom ne jedne nezasi- tne požude, već neodmjerene nelogičnosti. Tu fašistička štampa pita kako se mogu dovesti u sklad eventualni zahtjevi Tre- čeg Reicha sa odreknućem na Južni Ti- rol, o čemu da Hitler izričito govori u svojoj knjizi: »Mein Kampf«. A li- stovi podsjećaju i na to, da je godine 1932 kod otkrivanja spomenika pobjede u Bozenu sudjelovala i manja grupa Hitlerovaca i pridružila se talijanskoj slavi.

— Slijepi i gluhi znaju da je spome- nik pobjede u Bozenu simbol našeg svetog prava na Južni Tirol, a da je ta- dašnje prisustvo inozemnih Hitlerovaca kod otkrivanja spomenika spontano i službeno imalo smisao jednostavnog pri- znanja, bijesne talijanske novine.

par godina talijansku školu pohađalo troje djece iz okolice Knina, čiji roditelji ne zna- du ni riječi talijanski i nose opanke i cr- venu kapicu. A u splitsku talijansku školu idu na pr. i djeca jednog čovjeka iz Za- gorja (Rogošić iz Dugopolja), gdje se nije nikada ni znalo za Talijane.

2) Talijanska društva u Dalmaciji »vrše poseban rad koji odgovara njihovim speci- jalnim ciljevima.« Sigurno je da taj specijalni zadatak ne spada u prosvjetu, već da je dirigiran iz izvjesnog odjeljenja »Ministe- ro di Guerrac« u Rimu.

3) Talijanska biblioteka u Splitu vrši od- lično svoj zadatak; a taj se sastoji u tome da onih 4.000 svezaka modernih ro- mana posuđuje splitskim djevojkama, koje nisu ni Talijanke ni talijanske državljanke.

Češće se u Splitu može vidjeti i u rukama državne činovnice, a čak i narodne učite- ljice, te talijanske knjige sa pečatom »Bi- blioteca Popolare Italiana di Spalato«. Iza- kako je u Splitu osnovana Gradska biblio- teka sa svrhom da parira tu talijansku pro- pagandu, te se knjige možda ne čitaju u tolikoj mjeri kao prije, ali ipak je ta ak- cija još i danas zamašna, kada »Guida sco- lastica« službeno ističe i hvali rad te bi- blioteke.

Već se više puta iznosila statistika o Ta- lijanim na našem Primorju, a iscrpno je to prikazao dr. I. Rubić u svojoj knjizi »Talijani na Primorju Kraljevine Jugosla- vijec« (Split 1930). Kada vidimo te statistike i usporedimo ih sa stanjem i aktivnošću Talijana na Primorju, opažamo da su ti Talijani najpovlaštenija narodna manjina na svijetu. Jer 1930 godine bilo je u Dal- maciji 3.117 Talijana, u Krku 759, na Su- šaku 644, a u Drenovi 380. Baš po ovima u Drenovi vidi se kakovi su ti Talijani, jer svakome je poznato da u Drenovi nije ni- kada bilo Talijana i da narod ni ne zna ta- lijanski, već su mnogi optirali za Italiju iz drugih razloga. Ali kada bi svi ti, koji se priznaju Talijanima, i bili zaista Talijani, i kada bi Italija postupala sa svojim manji- nama ljudski, ni onda se ta manjina u Dal- maciji ne bi mogla tužiti. Ali kada vidimo stanje našega naroda u Julijskoj Krajini, Nijemaca u Južnom Tirolu i Grka na Do- dekanezu, tada to stanje Talijana u Dalma- ciji uzbuđuje duhove. Mi smo, i kao ljudi i kao članovi narodne manjine, za to da se svim manjinama na svijetu dadu ista prava koja ima i većina, ali da ta prava uživaju Talijani u Jugoslaviji u isto vrijeme dok sto puta više Jugoslavena u Italiji živi pod fašističkim italijanizatorskim terorom kako- voga ne pamt historija iza budjenja nacio- nalne svijesti, to je, u najmanju ruku, pro- vokacija, bez obzira na jugoslavenske drža- vne i nacionalne interese. (t. p.)

REMO PAPUČA PRIPRIJEĐA O »NE- OSLOBODJENOJ« DALMACIJI.

Trst, 3 februara 1935. — Prošle ne- djele održao je u velikoj sali Societa Dalmatica u Trstu predavanje Remo Pappuccia. On je održao predavanje pod naslovom: »Dalmacija od danas«. Pre- davanje je priredjeno povodom petnae- ste godišnjice od osnutka tog dalmatin- skog udruženja. Govorio je o neoslobo- djenoj zemlji, koja čeka Italiju... No- vine su javile, da je Papuča odličan po- znavalac dalmatinskog pitanja, a pogo- tovo je ovo njegovo predavanje intere- santno,

jer je on nedavno na licu mjesta proučio sadašnje prilike pod kojima živi »zarobljena« Dalmacija...

Sala je doduše zjapila prazninom. Po onome što je Papuča pripovijedao izgle- dalo je kao da je on počimio neko he- rojsko djelo, jer opisuje strahote, koje je vidio u Dalmaciji, koju je obašao. — Svakako interesantno je, da neki Pa- puče mogu uopće u jugoslavensku Dal- maciju po takvim špijunskim poslovima. Da li bi Italija pustila u Julijsku Krajinu jednog pronsiranog jugosla- venskog iredentistu, kao što je Papuča talijanski, da ispituje prilike u kojima naš narod živi i da poslije o tome drži predavanja u Jugoslaviji?

I ARDUINO BERLAM DRŽI PREDAVA- NJA O DALMACIJI.

Trst, februara 1935. — U Societa Dalmatica održao je jedno predavanje

o Dalmaciji ing. Arduino Berlam. On je govorio o dalmatinskim vojnicima u službi Venecije. On je u svojem predava- nju veličao borbu dalmatinskih Tali- jana protiv slavenskog barbarstva u prošlosti i sadašnjosti... Predavanju je prisustvovao i komandant armije u Tr- stu general Pirzio Biroli...

SARADNJA „ISTRE“ I „CORRIERE ISTRIANO“

Puljski »Corriere istriano« napada češće naš list, pa tako i u broju od 16 januara. Napada nas obično radi vijesti iz Istre i Pule, u kojima iznašamo očajno ekonomsko stanje. Mi nismo krivi da je stanje stvari tako crno i voljeti bi da i Pula i ostala Is- tra žive barem onako kao što su živjele do dolaska Talijana. »Corriere« međutim hoće da laže i piše hvalospjeve, premda i njemu često izbjegne po koja gorka riječ na račun novih gospodara, koji zapuštaju Pulu i Istru.

Vjerujemo da bi »Corriere« volio da u Puli i ostaloj Istri idu stvari bolje, ali mi nismo krivi da je »Corriere« i Mrak i Mus- solini, nemoćan jer prilike su jače od njih. Mi nismo članovi stranke i ne ovisimo o fa- šističkom birou za štampu, pa da bi morali pisati po direktivama iz Rima. Mi iznašamo stvari onakove kakove jesu.

Sigurni smo da to ljudi oko »Corriera« znadu, ali znamo i to da oni nas napadaju uglavnom radi toga što time hoće da ucjene vladu da im pomogne. To nije loša taktika, i ako ti napadaji donasaju Puli i Istri kor- isti, mi im opraštamo. Jedino ih molimo da malo izgleda svoj rječnik, jer neki izrazi ne služe na čast g. Mraku, koji se bori za priznanje »dvotisućne istarske latinske kul- ture«.

ČEKELIN U SJENI SV. VIDA

Rijeka, jannara

Čekelin je dakle ipak došao i govorio je u Fenice. Teater dupkom pun: prije pet- naest dana rasprodana su bila posljednja mjesta. Nagrnula je publika, da ga čuje, ona ista publika, koja je u prve dvije go- dine poslije sloma punila riječka kazališta da sluša — jedne nedjelje Sem Benellia, druge Mussolinija, i razne druge »konfe- renzieren«, koji su joj obećivali zlatna brda oduhovljena u dvije magične riječi — Ro- ma e Toma...

Onda su nastupila razna razočaranja: Roma sve odnijela, a Toma ništa donio. Ostala jedna jedina utjeha: praviti i slu- šati viceve na račun vlastite mizerije. U tim i takvim vicevima Čekelin je kao ro- djeni Trijestinac pravi majstor, zato i naši Fijumanci i grnu kao ludi da ga slušaju.

Čekelin je za neke viceve, koji su od- više zadirali u današnje nevoljno stanje fa- šističke Italije, morao da otsjedi po neki mjesec kazne, ali to mu je samo poslužilo za još veću reklamu. U Trstu i u mjesti- ma unutrašnjosti dopuštaju mu vlasti ne- ku slobodu, ali mu je ovdje na Rijeci stro- go zabranjeno, da dira u neke delikatnije stvari i to obzirom na blizinu granice... Ninetta, koja je takodier otišla da ga slu- ša, veli, da je bio prilično rezerviran. — Kazao je, samo to, da će Rijeka dobiti vi- šu agronomsku školu, kojoj da će biti svrha da »bonificira« Punto franko, gdje da je trava zauzela dimenzije, koje treba iskoristiti u korist nacionalne ekonomije. O Sušaku se je izrazio, da je to sasvim ne- kulturan grad, jer da se posvuda, i u luci i u pokrajnim ulicama raspava po tlu bra- šno, grašak i druge živežne namirnice i ni- kome ne pada na um, da bi to pokupio i ponio kući. Rijeka da je grad kultural, jer su joj ulice čiste budući da se tuda pokupi i pojede sve, što može želudac da probavi...

O vanjskoj se je politici izrazio ova- ko: Francuska ima toliko zlata, da može njime kupiti cijeli svijet. Engleska ima to- liko ratnih brodova, da može vladati svim morima ovoga svijeta. Nijemacka ima to- liko gazova, da može njima otrovati cijeli svijet, a Italija da ima toliko gladnih da bi mogli pojesti cijeli svijet.

Malo prije banu mi u sobu Ninetta pa će mi onako iz neba pa u rebra:

— Ala Rokac! Recite, ako znate: ka- diferenzu je mej jednim Zidovom i jednim Fijumancem?

— Ja ne znam.

— Ja ću vam reći! Zidov place nad zi- di jeruzalemskimi, a Fiumanac nad onem susakem zide na Fijumeri...

Kasnije sam doznao, da je ovo kazao u Fenice Čekelin i da je zbog toga morao otsjediti nekoliko dana u našem »kafatiču«.

Rokac.

U svakom slučaju plebiscit u Saaru uzet kao važna njemačka pobjeda, zna- či etapu u daljnjem njemačkom prodi- ranju. Južni Tirol, kako se pokazuje, ne će biti posljednja briga nac. socijalizma u njegovim vanjskopoličkim rivendika- cijama. Pitanje Južnog Tirola moći će biti sad u prvom sad eventualno u drugoj liniji njemačko-talijanskih pitanja; — ovisit će to, kako će se razvijati opće- nita politička situacija u svijetu. — No sigurno je, da sada poslije Saara, pita- nje Južnog Tirola stupa korak naprijed i da mu Njemačka poklanja veću brigu nego to proizlazi za dobu kad ga Hitler u svojoj knjizi nije spomenuo. S tog raz- loga ne će biti niti za nas bez interesa ako budemo pratili tok daljnjih dogo- djaja u pogledu Južnog Tirola. — (r.)

ČUDNO TUMAČENJE PROPADANJU TRSTA

»Il Popolo di Trieste« od 1. o. m. donosi statistiku pučanstva nekih talijanskih gradova, a među njima i Trsta. Iz te statistike se, na primjer, vidi da je u petnaest talijanskih velikih gradova bilo više umrlih nego rođenih. U Trstu je bilo u novembru prošle godine 264 rođenih i 265 umrlih.

»Popolo di Trieste« se čudi kako je to moguće da Trst, koji se do 1914. godine isticao u plodnosti padne odjednom tako nisko. Odmah iza toga traži uzroke predratnom prosperitetu i kaže da su tršćanke prije rata radile djeću zato da povećaju broj Talijana radi obrane talijanstva Trsta, a sada da sigurno misle da ta »terra Giulia« nema više potrebe da bude bedem protiv pohlepe stranaca.

»Popolo« nastavlja: Prema tome je ovaj grad izgubio onaj stari osjećaj, koji ga je činio opreznim pred opasnostima i zasjedama, koje su prijetile njegovu karakteru. — Za Trst, međutim, postoji i nadalje moralna i politička dužnost da radija djeću i da se širi, kako bi mogao da bude ono što je bio kroz zadnje stoljeće i pol, t. j. centar privlačenja i iridacije talijanstva.

Sigurno i taj člankopisac u »Popolu« znađe ono što zna danas već svaki malo razvijeniji pučkoškolac, naime: da žene radjaju djeću kada imaju od čega da žive, a čim ponestane kruha prestaje i radjanje. Tako se dogodilo i sa tršćanskim ženama pod Italijom.

Sela u Juljskoj Krajini se množe

»Il Popolo di Trieste« od 1. o. m. objavljuje statistiku o prirastu pučanstva kroz prošlu godinu u Jul. Krajini i Zadru.

Tršćanska provincija		
Vjenčanja	2.629	(2.403 g. 1933)
Rođeni	5.172	(5.160 g. 1933)
Mrtvi	4.089	(4.312 g. 1933)
Useljeno	12.846	
Emigriralo	9.687	

Iz tih brojevi proizlazi da se pučanstvo povećalo za 4.242, ali prirodnim prirastom t. j. radjanjem povećalo se samo za 1.083 stanovnika, dok su ostali naseljeni kroz tu godinu. Međutim je u gradu Trstu bilo od tog broja samo 322 više rođenih nego umrlih, a ostalo otpada na provinciju.

U Juljskoj Krajini i Zadru (bez Vidma) bilo je stanje u 1934. sljedeće:

Vjenčanja	7.063	(6.278 g. 1933)
Rođeni	18.343	(18.278 g. 1933)
Mrtvi	11.758	(12.386 g. 1933)
Useljeno	32.752	
Emigriralo	30.450	

Prema tome je prirast pučanstva Juljske Krajine iznosio 8.787, a od toga višak rođenih nad umrlima 6.585 duša, dok su 2.202 lica više useljena od iseljenih.

SLAVENSKI KARAKTER ZADRA

dokazuju najbolje ova imena iz službene anagrafske obavijesti.

Zadar, februara 1935. — Zadarski »San Marco« donosi podatke o anagrafskom kretanju od 23. do 30. januara. Popis rođenih i umrlih izgleda ovako:

Rođeni: Caruz Lidia, Figoli Marina, Destich Barbara, Chiglianovich Umberto, Frigo Vladimiro, Mestrovich Daniele, Kerstich Fortunato, Calzai Lodovico, Michim Lanza, Groich Etta, Bentravato Giuseppe, Petani Bruno, Ceccoli Mario, Vlaskich Anna, Maria Nekich, Sergio Zopich, Guerrino, Percovich Ella.

Umrli: Clurchovich Domenica, Vrkljan Simeona, Tlene Mario, Drazevich Matteo, Hodach Giovanni, Simunov Tommaso, Busculich Giovanni, Danielovich Caterina, Dujela Clementina, Toth Anastasia, Vatauk Clementina, Derlini Venceslao, Matzenik Antonio.

ZABRANJEN UVOZ JUGOSLOVENSKE RIBE U ITALIJU

Rijeka, februara 1935. — Italija je jučerašnjim danom zabranila, da se jugoslovenska riba uvaži, te preradjuje i prodaje po talijanskim pijacama. — Pred nekoliko mjeseci ova zabrana uvažanja jugoslovenske ribe sa strane talijanskih vlasti, odnosila se samo na uvoz plave ribe, dočim se sada zabrana uvoza protekla na sve vrste riba, koje su ulovili jugoslovenski ribari. Uslijed zabrane uvoza plave ribe, jugoslovenski su ribari uvažali u Italiju većim dijelom plemenitu ribu. Odluka talijanskih vlasti imat će vidnog utjecaja na daljnji prosperitet osobito ribara iz sjevernodalmatinskog primorja, jer je Italija bila jedan od jačih potrošača jugoslovenske ribe. Je li ova odluka donešena samo za izvjesno vrijeme ili će ona duže ostati na snazi, teško je sada predviditi kad se ne zna još sada, koji su razlozi naveli talijanske vlasti na ovu nenadanu odluku.

FAŠISTIČKA AFERA U PAZINU

Novi komandant karabinjera u Pazinu. Pazin, februara. — Dosadašnji kapetan karabinjera Cognolato je premješten a na njegovo mjesto je došao neki kapetan Spadoro Angelo. Govori se da je Cognolato premješten radi poznate afere sa fašistima u Zadružnoj konobi, o čemu je »Istra« pisala.

Nova fašistična šola v Juljski Krajini

„SCUOLA RURALE POST ELEMENTARE FAINA“

Neuspjehi italijanske ljudske šole

Trst, 23. januara 1935. (Agis). — V našem listu smo že veckrat omenili in pisali o tej šoli, katero so prav za prav fašisti vpeljali na naših tleh in imajo zato popolnoma ves upliv v njej. Ne moremo preiti preko tega, da se ne bi ogledali, kolikor nam je mogoče, položaja slovenskih in hrvatskih otrok v teh italijanskih šolah. Pred kratkim je italijansko časopisje v Juljski Krajini prineslo nekaj zanimivih podatkov o tem.

Tako smo čitali, da morajo otroci na Krasu ponavljati po nepotrebnem dva in celo več razredov samo zato, ker se učiteljema zde, da so nezadostno podkovani v italijanskem jeziku. Že to je neuspeh fašistične šole, ki je najbolj viden. O drugih poraznih dejstvih ne bomo na tem mestu poročali. Kot se godi na Krasu, se gotovo godi v vsej Juljski Krajini.

Naši otroci so zaradi tega izpostavljeni poleg političnih še predvsem fizičnemu in pedagoškemu mučenju italijanske fašistične šole in razen tega izgubljajo brez potrebe dolga leta. Ker fašisti ne morejo kar na hitro izpremeniti duše naših otrok, bodo zaradi od-

kritega ali prikritega neuspeha sedanje ljudske šole dodali tej še »scuola rurale post-elementare Faina«. Mesto prejšnjega izpopolnjevalnega tečaja, ki je trajal dve leti, bodo vpeljali nov sistem s to šolo (katero so na žalost že v mnogih krajih uvedli), po vseh večjih vaseh in trgih na Primorskem.

Ta šola bo trajala pet let. Iz naslova je razvidno, da si je ta ustanova nadela predvsem kmetijski značaj. Toda iz poročil in pisanja listov se jasno vidi, da ne obstoja vse prizadevanje samo v tem ampak da ima ta šola predvsem velik političen pomen. Fašisti se zanj zelo potegujejo ter ji zaradi tega pripisujejo veliko naloga pri italijanizaciji naših krajev. Ker bodo imeli v tej instituciji besedo fašisti, bodo lahko po njej neposredno vplivali in ukazovali po mili volji.

Z enajstim letom se bodo morali ljudskošolski otroci že vpisati v te šole, kjer se bo italijanizacija vsiljevala pod krinko srpa in morda še v kakih drugih oblikah. Da ima sedanja ljudska italijanska šola neuspeh pa nam služi zopet kot nov dokaz kakšna in čigava je ta zemlja.

BESKORISNOST TRŠĆANSKE INDUSTRIJSKE ZONE

Da li će se uopće produljivati Trstu ne donosi

Trst, januara 1935. — Svako ko se interesuje za problem Trsta znađe, da je Mussolini jednim zakonom ustanovio takozvanu »Zona industriale di Trieste«. Na ekonomskom teritoriju Trsta, u koji se ubrajaju Tržič, Devin, Nabržina, Dolina i Milje, smiju se do 31. decembra 1936 osnivati nove industrije, koje ne plaćaju poreza ni carine za sirovine, koje preradjuju. Taj je zakon bio uveden, da bi se tako namamilo kapitaliste, da u toj zoni uspostavljaју industrije, da bi se pomoglo Trstu, koji propada.

Pa da li je taj zakon pomogao? Očito je, da nije. Gotovo se nije ni opazilo, da postoji taj Mussolinijev zakon. Niko neće da riskira, pa niti uz oprost pore-

taj Mussolinijev zakon, koji nikakove koristi

za i carine, da u Trstu diže nove industrije.

Čak i fašistička štampa mora da prizna neuspjeh zakona o industrijskoj zoni. »Il Popolo di Trieste« od 25. januara donosi članak, u kojem pita da li će trebati obnavljati zakon o industrijskoj zoni, kad istekne koncem 1936. U tom članku kaže »Popolo«:

»Mora se konstatovati, nažalost, da rezultati, koji su se očekivali nisu ispunili niti nade onih, koji su tražili taj zakon, a niti onih, koji su ga dali. Mora se konstatovati da su vrlo oskudni rezultati zakona o industrijskoj zoni.

I to piše »Popolo«, koji uvijek nastoji, da čitavu istinu ne iznosi. Mora da je slobodna zona doista mrtva stvar.

LAŽNI KREDITI ZA JAVNE RADOVE U JULJSKOJ KRAJINI

Novine pišu o kreditima ri mske vlade, koji se nikada ne ost varuju

Pula, januara 1935. — Poznato je, da u fašističkim listovima Juljske Krajine često biva govora o nekim svotama, koje je rimska vlada odredila za javne radove u Istri, Goričkoj ili tršćanskoj pokrajini. Ko bi vjerovao tim izvještajima štampe mogao bi da pomisli, da ta rimska vlada ipak nešto daje našim krajevima. Ali nije sve istina ono što fašistička štampa javlja. Da je to me tako, evo dokaza. Dne 14. januara održana je u puljskom teatru neka vrst velike skupštine istarskog fašizma, na kojoj su govorili puljski federalni sekretar fašizma Bellini i pokrajinski prefekt Cimoroni. Oni su tom prilikom rekli mnoge fraze, ali i mnoge interesantne stvari. Prefekt je na primjer rekao i ovo, kako to »Corriere Istriano« od 15. januara citira:

»Pismom od 7. oktobra 1933. br. 7 bio je dostavljen u dogovoru s lokalnim »Genio Civile« ministarstvu unutarnjih poslova popis projekti-

ranih javnih radova, cesta, lučkih radova, kazermi, škola itd. za ukupnu svotu od 61 milijun lira. Nismo propustili da požurujemo finansiranje tih radova. Ali do danas nije bilo moguće postići izvršenje tog finansiranja, zbog pomanjkanja fondova u bilanci za javne radove ove naravi, niti u godini 1933—34. a niti u godini 1934—35, ali nam je bilo lično zagarantovano, da je istarska provincija u prvom popisu i da će doći na red čim bude moguće preći u redovan ritam finansiranja javnih radova.

Ovo je vrlo karakteristično. Drugu godinu čeka istarska provincija na 61 milijun obećanih lira i još ih nije dobila. Prefekt je sad lično obećao, da će dobiti, kad se prilike poprave... Interesantno je da je Pula u prvom popisu, pa ne dobiva, a što će tek dobiti s onim provincijama, koje su u posljednjem popisu...

Još pred četiri mjeseca obustavljen je rad

na gradnji nove pošte u Puli, zbog pomanjkanja kredita

Pula, januara 1935. — Gradnja nove velike poštanske zgrade u Puli prava je sablazan. Četiri godine se je o tome govorilo. Pred dvije godine su određeni krediti za gradnju. I onda se je počelo. Svaka dva mjeseca gradnja se obustavi, dok ne dodje daljnjih desetak hiljada lira iz Rima. Pred četiri mjeseca je gradnja ozbiljno zapela. Već četiri mjeseca pošta se ne gradi. Ostaje onako započeta gradnja, a ne dovršena. Puljski građani prave

na taj račun i viceve i ozbiljne opaske, koje ne bi bile ugodne Mussoliniju da ih čuje. Ta je pošta postala prava sramota za fašistički režim fraza. Puljski građani kažu, da im je dosta i jedna Arena, a druge im ne treba, pa bi bilo u redu da se pošta dovrši, kad je započeta. A pravo da se kaže Puli nije ni trebala, nego je fašističkim paradistima skočilo u glavu i tražili su je iz — prestiža, da bude ukras Puli. Sad je doista ukras!

GORIŠKI MONT DOBIL KOMISARJA

Gorica, februara 1935 (Agis). — Pred kratkim je bil postavljen najveći denarni instituciji na Goriškem vladni komisar. Do sedaj je upravljao goriški Mont posebni odbor, ki je bil sestavljen iz domačinov, med katerimi je bilo tudi več Slovencev. S tem je ta največji denarni zavod, ki je v zadnjem času postal gospodar velikoga števila goriških posestev prišel popolnoma v italijanske roke. Zapečaten pa je tudi usoda še le-

pega števila vlog, ki so jih imeli nekateri naši ljudje na tem zavodu, ker so ga smatrali za najbolj varnega. Politika vladnih komisarjev nam je znana že iz drugih slučajev zlasti iz naših centralnih gospodarskih in denarnih zavodov, katere so v kratkem času popolnoma strli, čeprav je bila zadružna organizacija pri nas najmočnejša in najbolje urejena, ter so se vzgledovali ob njej Italijani sami.

„CARTA DUCE“

V Italiji je tobak razjemno zelo drag. Še bolj dragi pa so papirčki za cigarete — »carta fina«. Hudo je našemu človeku zaradi tolikih narodnih, kulturnih in gospodarskih muk, ko mu ne more dati ne trta, ne njiava, ne gozd, ne živina zadostnega kruha. Huda mu je tudi, ker si lakote ne more udušiti z dihom opojnega dima, ko nima v žepu evenka ne za tobak, še manj za papirčke.

Včasih pa mu le pride v roke kak »ščepec« tobaka, toda papirčkov ne more nikjer dobiti. In teško je bilo temu od pomoći, dokler niso odkrili — »carto duce«.

Prišli so do tega, da namizni papirni prti, ki jih dobite vsepovsod v vsaki gostilni in krčmi, prav dobro služijo za zvijanje cigaret. Ta papir je tenak, bel, lahek in ima torej skoro vse »kvalitete« pristnih papirčkov.

Kot nosi vse veliko, lepo in dobro vedno svoje ime po velikih in dobrih ljudih, zato so tudi v tem primeru imenovali ta papir »carta duce«, da se razloči od »carte fine«.

Kljub nepatentirani iznajdbi se je uporaba kaj hitro razširila vsepovsod, čeprav ni bilo nobene reklame n. pr.: »Usate ovunque solo carta duce!« ali kaj sličnega. Vsak prijazen in ustrežljiv kadilec v današnjih hudih časih vedno iz vlijudnosti postreže svojem gostu kadičicu le s »carto duce«.

(PS. Bojimo se, da oblasti ne bodo to iznajdbo monopolizirale ali obdavčile). (Agis).

Obsežne vojaške utrdbe v okolici Hruševja

Postojana, januara 1925. (Agis). Lani so vse leto delali velike vojne utrdbe v okolici Hruševja. Od Stran in Veličkega Brda do Hruševja so na polju izkopali oko deset velikih rovov. V te rove, ki so jih močno utrdili s cementom in železjem, so navozili s avtomobilski razne vojaške naprave. Zaposleni su bili sami vojnici, ki su stanovali v nalašč zato postavljene barakah; naprave su bile ves čas dela in so še danes močno zastražena, ter ne sme noben domaćin na polje v razdalji 200 m. Nekatero napravo su ograjene z žico, povsod pa stoje drogovci s tablam, ki prepušćujuje dostop. Tik ob napravah pa su postavili drevje in vejevje obloženo s senom, tako da ne more niče tuda od daleč opazovati potek dela. Kmetje trpijo pri tem veliko škodu, zlasti ker niso dobili za odvzeto zemljište nobene otkupnine ali odškodnine, obdelovati ga ne morejo in ne smejo, a davke moraju kljub temu plaćivati. Vse pritožbe niso nićesar zalegle.

VOJNI MANEVRI NA JUGOSLOVENSKOJ GRANICI KOD ZADRA.

Zadar, februara 1935. — Prvih dana ovog mjeseca nije se u okolici Zadra ni na kopnu ni na moru smio niko kretati, jer je vojska vršila manevre uz jugoslovensku granicu. Vršena su probna gadjanja topovima i ofenzivni juriši prema granici.

Že već let posluje Open- ska blagajna na železniški postaji zelo neredno

Trst, januara 1935. (Agis). — Na Općinah imajo blagajno na žel. postaji, ki je prav svojevrsna. Kadar ni ljudi je odprta, ko pride vlak in ljudje pa se ne mora nikjer dobiti listka. Če bi se to zgodilo samo enkrat ne bi nišće godrnjali. Toda to malomarnost prenašajo potniki že dolga leta. Ko se hoćež o Općin peljati v Trst ali drugam, moraju predvsem pri blagajni dolgo časa čakati in nazadnje teći na vlak brez listka. Ko pride kontrolor mu sicer razlože kaj se je zgodilo in da ni njih krivda če nimajo listka, ampak je kriv žel. blagajnik. To pa prav nič ne pomaga in vsi moraju poleg obićajne nega voznega listka plaćati še globo. Pred kratkim se je zgodilo, da je okoli 20 oseb stopilo na vlak brez voznih listkov po blagajnikovu krivdi. Openci so zaradi tega zelo razburjeni, posebno že ker vidijo, da jim blagajnik namenoma nagaja.

MADŽARSKI JEZIK NA TRŠĆANSKOM RADIJU.

Trst, februara 1935. Već smo javili da radiostanica u Trstu daje svaki dan jednu emisiju vijesti na madžarskom jeziku. Sad »Giornale d'Italia« donosi nećakve izvratke iz madžarske štampe, koja je tronuta tom pažnjom fašističke Italije prema Madžarima... Madžari navodno primaju s oduševljenjem ruku koja im se pruža iz Trsta »preko Krasa«... To je doista dobro rećeno: preko Krasa, preko pregaženog slovenskog Krasa, na kojem se ne smije ćuti slovenska rijeć, širi se iz Trsta madžarski

VELIKI DEFICIT U TALIJANSKOM DRŽAVNOM PRORACUNU

Trst, 1. februara. Ovih dana bit će sazvan parlament, da raspravi predlog proraćuna za 1935—36. Ministarstvo financija, ne iznoseći detalje proraćuna, iznosi samo, da će manjak proraćuna za buduću godinu iznositi oko 2 milijarde lira. Istiće se da je ovaj manjak prema prošlogodišnjem manji za 900 milijuna lira.

Naša kulturna kronika

IZIŠLI SU „ČAKAVSKI STIHOVI“ DRAGA GERVAISA

NAŠ KULTURNI DOGODJAJ

Zagreb, 7. februara 1935.
Danas je izišla iz štampe nova zbirka čakavske poezije Draga Gervaisa s naslovom »Čakavski stihovi«. Zbirku je uredio i napisao joj predgovor Vladimir Nazor. To treba naročito istaći, jer to potcrta i vrijednost i značenje te zbirke. Vladimir Nazor je svojim velikim autoritetom priznao pjesnički talenat Draga Gervaisa i istinsku umjetnost njegovih stihova. Zbirka je pak tako uredjena da predstavlja pravu antologiju Gervaisova pjesničkog stvaranja. To je zaokružena, harmonična cjelina i ostavlja najugodniji dojam.

O toj zbirci, koja je za nas nesumnjivo veliki kulturni događaj govorit ćemo još u našem listu, a ovdje samo upozoravamo čitatelje na nju i preporučamo im da je nabave. Mogu da je naruče i na adresu naše uprave. Zbirka stoji za emigrante i čitatelje našega lista 10 dinara, sa poštarinom 12 dinara, dok inače u knjižarama stoji 15 dinara odnosno 17. — Novac možete slati uputnicom ili čekom na naš broj s oznakom, da je za Čakavske stihove.

Čehoslovačka štampa o Jadranskom kalendaru

Ugledni čehoslovački dnevnik »Prager Presse« piše pod naslovom: »Nova jugoslovenska regionalistička literatura ova:

»Jadranski kalendar« za 1935. godinu kojega izdaje pod redakcijom Tone Peruška Savez jugoslovenskih emigranata iz Julijske Krajine u nakladi lista »Istria« u Zagrebu, Masarykova ulica 28, donosi na svojih 210 stranica (cijena 10 dinara) niz vrijednih priloga od kojih nas ovdje naročito interesuju kulturni. Poljski lingvista M. Malecki, koji je prije nekoliko godina objavio monografiju o slavenskim dijalektima Istre, daje ovdje resume svog rada. N. Žic istražuje hrvatsku toponomastiku poluotoka. Na područje etnologije vode nas priloge S. Šantela o ženskim nošnjama u Julijskoj Krajini i M. G.-a koji piše o pučkoj muzici. O stajalištu koparskih bliskupa prema slavenskom pučanstvu izvješćuje J. P.; H. Werk dokumentuje slavenski karakter grada Zadra u toku stoljeća. Mirko Breyer oštampao je studiju o Franji Glavinici i njegovoj literarnoj djelatnosti. I. Legiša sakupio je katalog slovenačke štampe na Primorju. V. Car Emin potječe na sudbinu lista »Naša Sloga«, koji je počeo izlaziti godine 1870 u Trstu i završio za vrijeme rata. Među beletrističkim prilogima srećemo u prvom redu nadarenog čakavskog pjesnika Draga Gervaisa (osam pjesama); nadalje su zastupani M. Balota, A. Bonifacić, Igo Gruden, Srećko Kosovel kao i prozaište I. Grahora, B. Magajna itd.

Stoiti samo 10.— dinara bez poštarine, a sa poštarinom 11.50 dinara. Ko naruči ujedno i naš dnevni kalendar »Soču«, dobiva oba kalendara franko. t. i. mi plaćamo tada poštarinu. Oba kalendara stoje 18 dinara. U tih je 18 dinara uračunata tadašnja poštarina za oba kalendara, te prema tome dajemo oba kalendara za samih 15.— dinara, jer nas košta poštarina i pakovanje 3.— dinara za oba kalendara.

JEDAN ROMAN S TALIJANSKOM IRENENTISTIČKOM NOTOM

Trst, februara 1935. — Izišao je roman »Olga Olanac«, koji je napisao neki Ezio Camuncolo. Roman se događa neposredno prije rata na talijanskim i našim obalama Jadrana, a imao bi da prikaže borbu Trsta, Rijeke i ostalih primorskih gradova za talijanstvo. Jedan ljubavni siže zaodjenut je političkim tendencijama, koje konvencijom Italiji. U glavnom glupost, ali interesantno kao literatura te vrsti.

KNJIGA O TALIJANSTVU GORICE »GORIZIA D'ALTRI TEMPI«

Gorica, februara 1935. U Gorizi je izišla knjiga pod naslovom »Gorizia d'altri tempi«. Napisao ju je poznati falsifikator historije Julijske Krajine Ranieri Mario Cossar, renegat, na kojemu se je obistinila ona narodna, da je janjičar gori od turčina. U toj knjizi, koju je izdala pokrajinska uprava (na trošak teško oporezovanog slavenkog seljaka) Košar dokazuje, da je Gorica bila u prošlosti talijanska i iznosi ogavne inektive protiv goleme većine autohtonog slavenkog stanovništva. U fašističkoj štampi izišla su pisma, koja su Košaru uputili neki istaknuti Talijani povodom izlaženja te knjige. Među ostalim piše mu i Pitacco, bivši podoštat Trsta. On kaže, da knjiga dokazuje, kako su tešku borbu izdržali oni »malobrojni« — »quei pochi« — patrioti talijanski iz Gorice u prošlosti... I Pitacco tvrdi dakle, da ih je bilo malo. A danas se lako falsifikuje.

LITERARNO UDEJSTVOVANJE NAŠIH ROJAKOV

Bilanca našega sodelovanja v slovenskih revijah — Nove knjige naših rojakov

Ljubljana, 28. januarja 1935. (A. G. is).
Od časa do časa smo prinašali pod rubriko »Naši v slovenskih revijah«, kratka poročila o prispevkih naših ljudi v slov. periodičnih listih. Neredna so bila ta poročila kot so večji del neredno izhajale revije. Ne bi bilo odveč zato, če danes na kratko pregledamo, koliko so prispevali naši v slov. reviji v preteklem letu. Važno je to zlasti za primerjanje z delom v prejšnjih letih, le da nam taki pregledi manjkajo.

Kot ostala leta, naletimo tudi letos v prav vseh, od najstarejših do najmlajših in najmanjših, slovenskih revijah na prispevke naših rojakov.

»Sodobnost«, ki je danes, dasi najmlajši, odlični slovenski mesečnik, je prisnela v teku l. 1934 te-le prispevke:

Pesmi: Igo Gruden — »Na razpotju«, »Preko vseh meja«, »V tihli ulici«, »Nad agonijami sveta«, »V dvanajsti uri« in »Barake«. Škoda, da med vsemi temi pesmicami ni niti ene, ki bi obravnavala naše motive, dasi nam je Gruden svojčas najbolji resnično in doživeto podajal našega človeka in našo zemljo;

v pripovedništvu moremo zabeležiti dva: Vladimirja Bartola z novelo »Kantata o zagonetnem vozlu« in Kosmača Cirila z novelo »Hiša št. 14«. Prva je poljudna stvar, med tem ko je druga vzeta iz tržaškega življenja in nam slika obupno bedo proletariata, ki posega danes tudi med tržaške malomeščane;

Med članki, eseji in potopisi dobimo Pertota Vladimira s člankom »Preorientacija našega poljedeljstva«, Maksa Rejca s člankom »Od fašističnega sindikalizma do fašističnega korporativizma« in Wilfana Josipa z razpravo »Manjšinski kongres«; Prvi obravnava tukajšnje prilike v poljedelstvu, med tem ko druga dva obravnava vprašanja, ki se tičejo nas, zlasti pa našega ljudstva v Jul. Krajini;

Med kritiki se je oglašil Avg. Pirjevec;

Med poročili iz tujih knjig in revij so prispevali: Avg. Pirjevec, »Jadransko vprašanje« (o knjigi J. März, Die Adriafage), »Narodnostno pravo stare Avstrije«, Ivo Grahora pa o sovjetski številki poliskega tednika »Wiadomosci literackie«.

Iz zgornjega lahko ugotovimo, da je imela »Sodobnost« v teku enega leta osem sotrudnikov iz naših vrst, ki so skupno dali petnajst prispevkov.

V mesečni literarni in znanstveni reviji »Ljubljanski Zvon« so priobčevali:

Pesmi: Stano Kosovel — »Izgubil se bom«, »Vprašanje — odgovor«, »Elegija«. Pripovedništvo: Bevk France povest »Človek brez krinke«, ki je izhajala vse leto in Grahora Ivo novelo »Prostitutka Fela«;

Članke in eseje: Ocvirk Anton, ki je obenem tudi urednik lista, tri prispevke, in sicer »Uvodne misli«, — »Ljubljanski Zvon« in slovenstvo — in »Razgovor z Jusom Kozakom«;

Med sodobnimi problemi: Ivo Grahora: »Demokracija in vprašanje kulturnega dela v moderni družbi«, Grahora in Ocvirk: »Slovenska srednja šola in nacionalna vzgoja«;

Med književnimi poročili dobimo pet ocen, in sicer Anton Ocvirk »Razgovori«; naslednje ocene so avtorji večinoma podpisovali s psevdonimi in to o knjigi »Njene službe«, ki jo je spisala Mara Rusova in jo je izdala Mohorjeva družba v Celju, dve poročila o povesti »Dedič«, ki jo je spisal France Bevk, a izdala Goriška Matice ter o Al. Remčevi povesti »Andrej Košuta«, ki je izšla v Goriški Mohorjevi družbi;

Med gledališkim pregledom imamo poročilo o Delakovih prireditvi »Desetega brata« na mariborskem odru. A Ocvirk pa piše o ljubljanski drami;

Med glasami ima A. Ocvirk dva prispevka.

Tako je pri »Ljubljanskem Zvonu« sodelovalo tekom leta pet naših kulturnih delavcev z dvanaestimi prispevki, poleg tega pa je izšlo šest kritik o književnih izdajah naših pisateljev.

Leposlovni list »Dom in svet«, ki izhaja desetkrat na leto, je prisnel:

Pesmi Bogomila Faturia — »Ljubezem«, »Prošnji sonet«, »Sonet bolesti«, »Sonet skrivnosti«; Jože Lovrenčiča — »Balada o milosti«, »Mementis iuvate«; Zdravka Ocvirka — »Kadar sem čisto sam«;

Med leposlovno prozo: povest Franceta Bevka — »Ubogi zlodej«, črtico Jože Lovrenčiča — »Marija s Prtovca«, dve noveli Ivana Preglja, in sicer »Od Podseli do Ročinja«, »V senci z onstran« ter novelo »Hvaležnost«, ki jo je spisala Narte Velikonja. Lovrenčič in Pregelj spadata med najstarejše in v emigraciji živeče naše pripovednike, a kljub temu večina njunih del opisuje naše kraje in našega človeka;

Med kritikami in poročili pa oceno knjige »Francja Erjavca zbrano delo«, o knjigi »Njene službe«, ki jo je spisala Mara Rusova in o Pregljevih »Zbranih spisih«, ki so izšli v Novi založbi kot deseti zvezek.

V desetih številkah lanskega leta je imel »Dom in svet« med svojimi sotrudniki šest naših rojakov, ki so dali skupno dvanaest prispevkov ter tri ocene o naših književnih izdajah.

Mesečnik »Modraptica«, ki jo izdaja kot prilogo knjigam istoimenska založba, je imela tekom leta te-le prispevke:

Ret novel Vladimirja Bartola, in sicer

»Na razpotju«, »Al Araf«, »Neznani činitelj«, »Zadnji poizkus«, »Zgodba o ciankali«; Bogomir Magajna pa dve noveli, »Crte in »Transfuzija«; Bartolova proza opisuje sodobno življenje. Magajnova novela »Crte« pa je vzeta iz tržaškega življenja in jo lahko štejemo med njegova najboljša dela, objavljena tekom lanskega leta.

V mesečni reviji »Književnost« so prispevali:

Ivo Brnčič pet pesmi, in sicer: »Dunajska balada«, »Pesem kandelabra«, »Delavski otrok je umrl«, »Rov« in tri novele: »Prvi upor«, »Sin«, »Lenica«; Al. Kraigher je priobčil nekaj odlomkov iz daljšega romana pod naslovom »Na rivijeri«.

Med kulturnimi poročili je Ivo Brnčič priobčil oceno knjig Cankarjeve družbe.

Tu sta sodelovala dva z devetimi prispevki.

Družinski list »Mladika«, ki se je že pred leti preselil iz Gorice v Celje, je prisnel tekom leta:

Med pesmimi prispevke Zdravka Ocvirka — »Mamica povej«, »Ne verjemi«, »Jesenska pesem« in Jože Lovrenčiča »Legenda o klasu«.

Med prozo: daljšo povest »Huda ura«, ki jo je spisal France Bevk, črtici »Za staro pravdo« in »Na božjo pot« od Mare Husove, Bogomir Magajna je prispeval dve legendi, »Legenda o Mariji in Jezusu« ter »Legenda o Mariji in mlinarju«.

Med poljudnimi spisi je priobčil Bogdan Kazak dva daljša in pet krajših, in sicer: »Z učenimi ljudmi je križ«, »Zalosten in nevaren poklic«, »Crvad na korenu«, »Batko«, »Na robu življenja«, »Bolnik, ki mu ni bilo pomoči« in »Plemkinja«.

V preteklem letu je imela »Mladika« šest sotrudnikov iz naših vrst, ki so prispevali šestnajst prispevkov; med knjižnimi poročili in ocenami je bilo tudi nekaj poročil o naših izdajah.

Dalje so sodelovali naši rojaki tudi po drugih manjših revijah in listih, kot je »Ženski svet«, »Žena in dom«, »Priatelj«, »Planinski vestnik«, v katerem je izhajala na uvodnem mestu skozi vse leto opis Beneške Slovenije, ki ga je spisal naš rojak dr. Henrik Tuma. Med mladinskimi listi pa ima največ sotrudnikov iz naših vrst »Naš rod«, ki je naslednik tržaškega »Novega roda« in ki ga urejata dva naša rojaka in sicer Josip Ribičič in Albert Širok.

V »Naš rod« so prispevali za letnik 1934-1935:

Z leposlovjem: France Bevk — »Dedičina«, »Mati božja v duplu«, Angelo Cerkvenik — »Osiac«, Bogomir Magajna — »Zaklad«, »Kaj bi rekel Italijanček Marianček Mariani«, »Racko — slikar«, Ivan Pregelj — »Tebi moj mali prijatelj« in Ksenija Prunkova — »Pticka si zbira poklice«;

Z ostalimi prispevki: Lavo Čermelj — »Z barbatskimi ribiči na nočnem lovu«, Viktor Pirnat — »Stari pomorci smo«, »Jadranska straža v Splitu«, »Vsem članom PJS«, »Jadranski stražarji«, »Kaj moraš znati«, »O lepotali našega Primorja«, »Pravi stražar«.

Pod rubriko doma in po svetu: Vlado Klemenčič — »Idrija«, dr. Bogomir Magajna — »Nekoliko o davici«.

List so ilustrirali naši: Milko Bambič, Božidar Jakac, Gorše France, Ksenija Prunkova, Janez Trpin.

V teku leta je v »Našem rodu« sodelovalo osem naših rojakov s prispevki v besedi, pet pa v risbi.

To je približna bilanca dela naših rojakov v enem letu. Poleg tega pa je prišlo letos na slovenski knjižni trg tudi nekaj knjig, ki so jih spisali naši. Med leposlovnimi deli so izšle te-le knjige:

Ivan Pregelj — »Tolminci«; Bevk France — »Ljudje pod Osojnikom«, »Krivda«, »Erjavce Fran« — »Zbrano delo«, uredil dr. A. Slodnjak, I. in II. knjiga; vseh pet knjig je založila Jugoslovenska knjigarna v Ljubljani, dalje Joža Lovrenčič — »Pastir z belo ptico«, ki je izšla pri Mohorjevi dr. v Celju, in kjer je izšla kot redna priloga koledarju za l. 1935 tudi povest »Graničarja«, ki jo je spisal Bogomir Magajna. V knjižnici »Cvetje iz domačih in tujih logov« ki jo je začela izdajati Mohorjeva dr. v Celju je izšla kot prva knjiga »Izbrane pesmi Simona Gregorčiča«, ki jo je priredil Ivan Pregelj.

Upoštevati bi morali še knjige, ki so izšle letos v Julijski Krajini, kar pa bomo ob prvi priliki posebej pregledali.

Če bi hoteli med našimi pisatelji poudariti imena nekaterih, zlasti mlajših, bi ne smeli preko Cirila Kosmača, ki se je z nekaterimi krajšimi stvarmi takoj uveljavil in zbudil pozornost vse resne in stroge kritike. Med mlajšimi sta dalje še pesnik-lirik Bogomil Fatur, ki je pa letos zelo malo prispeval v revije in Ivo Brnčič. Prispevki drugega kažejo zlasti močno socialno tendenco in ostro kritiko časa, boljši pa je v svojih esejih, ki jih piše pod psevdonomi. Omenjeni trije predstavljajo naše najmlajše. Za njimi pa nastopa velika vrzel. Iskati vzroka temu ni naš namen. Poleg drugega je vzrok tudi v tem da se večji del mlajše emigracije bori z obupnimi razmerami, da ne govorimo o onem kar nam je vzela vojna, o tem kar je našega preko meje pa...

Čehoslovačko-jugoslovenska revija o Julijskoj Krajini

Čehoslovačko-jugoslovenska revija, koja izlazi u Pragu, u svom posljednjem broju (9-10) donosi dva članka na češkom jeziku, koja nas specijalno interesuju. Prvi članak pod naslovom »Slovinci v Italiji« (potpisan sa Fr. B.) govori o stanju našega naroda pod Italijom, s naročitim obzirom na kulturno, vjersko i gospodarsko stanje. U članku su iznesene mnoge interesantne činjenice, koje dokumentuju izlaganje piščeva. Drugi članak govori o Andreju Gabrščeku povodom njegove sedamdesetgodišnjice. Napisao ga je Oton Berkopec. Prikazan je Gabršček naročito kao propagator slavenstva i čehoslovačke literature, koju je on obilno štampao u prevodu u svojim bibliotekama, koje su izlazile u Gorici.

REVIJA ISTARSKE MUZIČKE KULTURE u martu u Zagrebačkom Glazbenom zavodu.

Iz pjevačkog zbora društva »Istria« Poslovni odbor pjevačkog zbora odlučio je da u prvoj polovici marta zbor dade koncert u Glazbenom Zavodu. — Kako je pjevačima poznato, koncert se imao davati još u početku decembra 1934. g., ali je bio odložen radi nepredviđeni zapreka. Koncert koji će se dati sada u Glazbenom zavodu, zamišljen je kao prikaz vokalne istarske muzičke kulture.

Stoga umoljavamo sve pjevače, koji su nastupili na zabavi društva »Istria«, i ostale, koji do sada eventualno nisu mogli redovito dolaziti, da otsada redovito dolaze, jer nemamo više mnogo vremena na raspolaganje. Pjevački pokuši se održavaju u ponedjeljak i srijedu od 8 do 10 sati na večer. — Tajnik.

JUGOSLOVENSKA PJESMA U RIMU

Zašto nije radio prenosio koncert gdje Bernot Golobove.

18. I. je naša zemljakinja altistkinja gđa Bernot Golobova na poziv nekih rimskih intelektualnih krugova priredila u Rimu jedan koncert, na kojem je pjevala kompozicije Škerjanca, Lajovica, Švare, Osterca, Baranovića, Berse, Mokranjca i Milojevića. Ona je ranije jednom zgodom priredila u Firenci koncert, a sad je po drugi put u Italiji na elitnom koncertu odjeknula naša melodija u originalnom jeziku. Uspjeh kod mnogobrojne odlične publike i stroge kritike bio je velik. Slavko Osterc kaže u ljubljanskom »Jutru« ovo:

»Prvotno je bil določen radio prenos, ki je pa bil potem odpovedan — verjetno zavoljo slovenskih in srbohrvatskih tekstov«.

»Publika je sprejela program pristrano, vendar pravi pevka, da je čutila veliko oviro v tem, da slovenskih in srbohrvatskih, deloma tudi nemških tekstov niso razumeli, čeprav je na sporedih bila v prozi podana vsebina vsake pesmi v italijansčini«.

»Pevka sama je z uspehom izredno zadovoljna, zlasti zato, ker je v Rimu, torej v srcu Italije, lahko pela slovensko in srbo-hrvatsko: čeprav bi bil vna nji uspeh še večji, da je pela italijansko«.

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ

hrvatski pjesnik Imperijskog Rima

Po tim naslovom donosi »Piccolo della sera« od 29. januara golemi članak, koji je napisao poznati Umberto Urbani, ranije Urbanac. U tom se članku veliki hrvatski pjesnik prikazuje u takvom svijetlu, kao da je od glavni dio svoje poezije posvetio veličanju imperijskog Rima. Od nekoliko stihova, u kojima se pjesnik divi veličini Rima, Urbani je navukao čitavu jednu tezu. Mrtvog pjesnika nije teško interpretirati na bilo kakav način. Smiješno je međutim, da »Piccolo« donosi te članke od hrvatskoj književnosti u interpretaciji jednog Urbanija, u isto vrijeme dok mrzi sve ono što je hrvatsko u Julijskoj Krajini i uživa u krvavim progonima zbog jedne hrvatske početnice.

BROŠURA O KORUŠKIM SLOVEN- CIMA.

U Celju je prošlih dana izišla brošura na njemačkom jeziku s naslovom »Anklagen gegen die barbarischen Verfolgungen der Slovenen in Kärnten«, u kojoj pisac penzionisani savjetnik i profesor Lilek govori o stanju Koruških Slovenaca pod Austrijom od plebiscita dalje. Iznosi mnoge interesantne opaske i s obzirom na plebiscit i s obzirom na politiku denacionalizacije. Brošura je napisana polemičkim tonom i odlučno. Vrijedno je, da se na nju osvrnemo i opširnije.

PJESME ANTE DUKIĆA

opet recitovane u Poljskoj.
Na XI. vokalno-muzičkom koncertu, što ga je priredila dne 27 p. mj. »Poljsko-jugoslovenska Liga« u Poznanju, recitovala je gđa Janina Poraska, spikerka poljskoga Radija u Poznanju, Dukićeve pjesme »Zavjete« i »Hrame«.

